

Смртоносни живи песак

ПОЛИТИКИН

Ајенџ А-305

40
ДИНАРА
1952

Година XXVI

Број 688

Субота

6. март 1965.

ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

У овом броју:

ТВОРАЦ
ПОКРЕТНИХ
СЛИКА

Зачини који су
потресли свет

Прича
Јарослава
Хашека

БЕЗБОЛ

Будите дејектив

ОЛАШ
ГОРДОН

И ТО САМО
ЗАТО ШТО САМ
ВАС ПРЕНО
ОВАМО! ХВАЛА
ВАМ!

НЕМА НА ЧЕМУ ПИНИ!
ВЕЛИКОДУШНОСТ ЈЕ
МОЈА СЛАБОСТ!

САД МОЖЕТЕ ДА
ОТВОРИТЕ! ПАЗАР
НИ ЈЕ ДАН, БИ-
ЋЕ НАМ ПОТРЕ-
БАН НОВАЦ!

ОХ - ПИНИ! МОЖЕШ
ЛИ ДА НАС ВРАТИШ
НА УЛИЦУ... БРЗО!

КУДА СУ НЕО-
ТАЛИ ПИНИ
И КОЗИ?

НЕ ЗНАМ,
ФЛАШЕ!

АКО СТЕ ТИ И ТВОЈ
ПРИЗАТЕЛ СКУВАЛИ
КАКВУ ПРАВИШТИНУ...

НЕ ПРЕТИ
МУ ФЛАШЕ!
ЈА ВОЛИМ
ТОГ МР-
ШАВКА!

ЗА ТО ВРЕМЕ, У ПОД-
РУМУ БАНКЕ

КАКО... КАКО
СУ УШЛИ
ОВАМО?

КО СУ
ОВИ ТИ-
ПОВИ?

ВРЕМЕ ЈЕ ДА СЕ
ИЗГУБИМО ПИНИ!
ЈЕДАН... ДВА...

ГДЕ
СТЕ
БИЛИ,
КОЗИ?

...ТРИ!
ОДЛИЧНО
МЛАДИКУ!

У РАЈУ!
И ПОЧЕО САМ
ОДАНДЕ МАЛО
УСПОМЕНА!

МОГУ
ЛИ ЈА ДА
ВИДИМ?

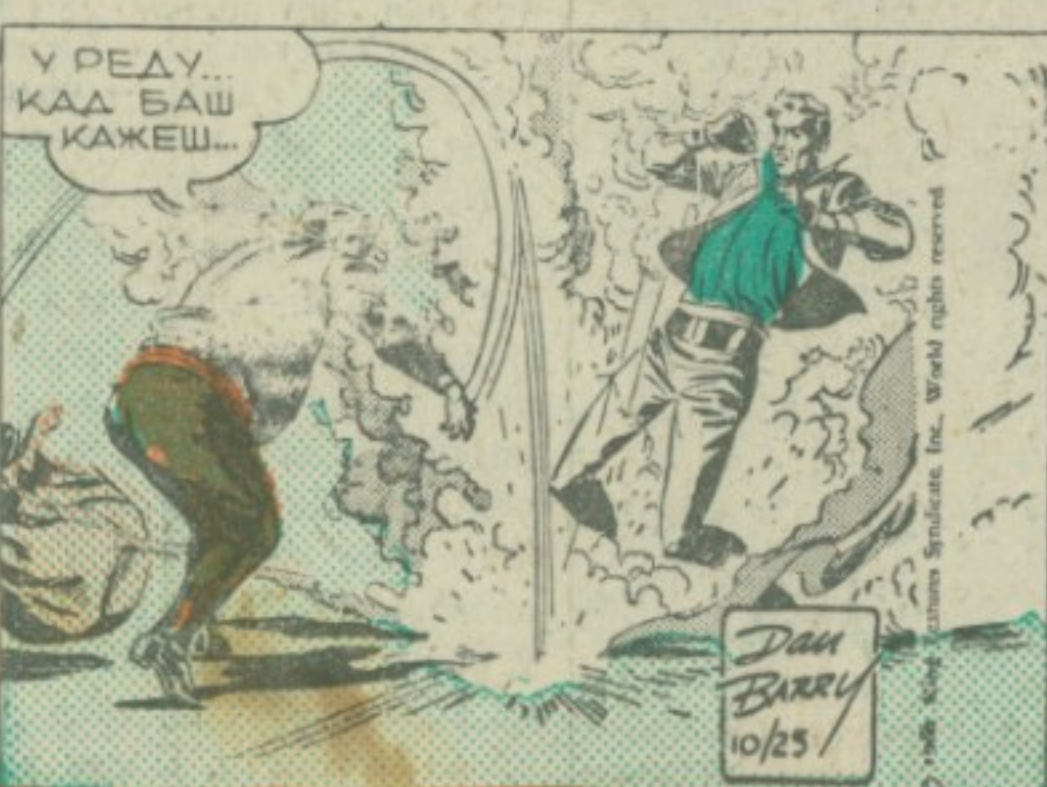
БОГАТИ
СМО!

ШТА ЈЕ
У ЧАКУ,
МОМЦИ?

УХ! НЕКЕ СИТНИ-
ЦЕ... УСПОМЕНЕ
НИШТА ИНТЕРЕ-
САНТНО ФЛАШЕ!

НЕ ЛА-
ЖИ! ПУС-
ТИ ДА
ВИДИМ!

У РЕДУ...
КАД БАШ
КАЖЕШ...

Дан
Барри
10/25

ЖИВА ХЕМИЈА

НАТРИЈУМ

— Где је Натријум? Нисте га видели?

— Само што је изишао са Хлором.

— Није се Натријум појављивао овде?

— Погледајте код Сумпора, можда је тамо.

— Опростите, да није Натријум код вас?

— Већ је отишао. Кажу да су га видели с Кисеоником.

Просто је неупотребљив, тај Натријум; он стацио има неког посла. Час са Хлором гради кухињску со, час са Силицијумом решава проблеме производње стакла, час, изненада, остављајући све друге послове, трчи Азоту и Кисеонику да би сву пажњу усредсреднио на производњу чилске шалитре.

А у слободном стању Натријум нећеш нигде наћи: он ни за тренутак није слободан.

Таква је његова хемијска активност.

ИНЕРТНИ ГАС

Користећи то да су га први пут открили на Сунцу, Хелијум се понашао као особењак и презире нормалне хемијске односе.

— Тамо, код нас на Сунцу... — сваки час каже он — тамо није као овде.

Баш да видимо шта је и како је на Сунцу! Водоник, угљеник, гвожђе — све исто као и на Земљи. Па чак је и сам Хелијум обичан „земаљски“ елемент, само је на Сунцу раније запажен.

А о Сунцу Хелијум говори само због тога да би оправдао своју инертност, свој нерад на Земљи.

ОКСИДАЦИЈА

— Да оксидишемо, рођаче?

— Да оксидишемо!

— Па шта је? Шта чекаш?

— Чекам.

Разговор воде две цепенце.

— Зашто журиш, рођаче? Мени то, рођаче, не одговара. Оксидисати треба полако, разборито, с разумевањем.

— А чему одуговлачити? Док дланом о длан и — готово!

— Готово! Ето видиш како је готово! Значи нестати... Ја у томе имам прилично искуства, ја већ три године овде оксидишем.

Оксидишу две цепенце. Једна оксидише полако, друга брзо.

Брзо — то значи горети.

Полако — то значи трулити.

Ето каквих има оксидација.

Из албума фошо-рејоршера

ВОДОПАД КРАВИЦЕ КОД ЈУВУШКОГ — ПОСМАТРАЧИ У ВОСАНСКОЈ НАРОДНОЈ НОШЊИ

ХЛОР

У периодном систему елемената Хлор је на добром гласу.

— Одличан радник — кажу о њему метали и металоиди. — Сваког примети, са сваком успостави контакт...

Међутим треба знати како да се приђе Хлору. Дође тако њему некакав неiskusни Металоиди почне да гђави:

— Ја бих ово, ја бих оно...

— Не могу, то не спада у моју струку — хладно одговара Хлор.

— Пробајте да се повежете с Кисеоником.

У почетку Металоид не може да схвати откуд у Хлора таква сувоћа у разговору. А затим се досећа:

— А да мадо накусимо?

Е, сад могу друкчије да разговарају. Суви Хлор прилично је инертан, али ако се само мало накусима, сваком ће срдечно поћи у сусрет.

Због тога је Хлор на добром гласу и чак понекад истисне Кисеоник који не уме са свима лепо.

Управљање ракетом помоћу звука

Један стручњак ваздухопловног института у Хонивелу, у америчкој савезној држави Минесоти, сматра да ће се у не тако далекој будућности градити ракете за космичке летове којима ће касмонаути управљати гласом, тако да ће за време лета имати слободне руке. Космонаут ће имати на располагању десет звучних „симбола“ које ће наговарати у микрофон уграђен у његовом скафандеру. Из говорена наређења примаће парочити уређај који ће их аутоматски извршавати и на тај начин водити ракету по космосу.

Голубачка шпрџаба

ГОЛУВАЦ НА ДУНАВУ БИО ЈЕ ЈЕДНА ОД ГЛАВНИХ Тврђава средњовековне Србије око које су се, као око политичког бедема, у 13. веку водиле сталне борбе. Девет кула ове тврђаве распоређене су тако да са зидовима чине два шестострана вастриона, један на самом Дунаву, а други на врху стене. Од тих девет кула три су четворостране, три полукружне, а три шестостране.

Лобања древног сточара

Пре 2500 година један пастир доживео је несрећу. Разјарени бик ударио га је ногом по темени и од удараца напрсла му је лобања.

Пастир је био веома млад. Напрслина је зарасла, али је на лобањи за читав живот остао ожиљак у облику лопке. Пастир је после „двобоја“ са разјареном животињом живео још неколико година.

Све је то испричала археолозима једна лобања нађена у јужном Сибиру.

Древни становници јужног Сибира бавили су се земљорадњом. Током археолошких ископавања научници су открили старе канале за наводњавање чије је корито често било прокопано у каменитом тлу.

Атмосфера се окреће

„Брзо као ветар“ — говорили су некад кад још нису постојале машине које су се брже кретале. Британски научници утврдили су да се атмосфера која окружује нашу планету — окреће.

Каква је брзина окретања атмосфере?

На висини од 200—300 километара она одговара брзини ветра од 150 метара у секунди, тј. износи 540 километара на час.

»РЕКОРДИ« И »РЕКОРДЕРИ«

У СВЕТСКОЈ штампи веома се често појављују вести о разним „феноменалним“, „баснословним“, „апсолутним“ рекордима. Ево неколико од тих „рекорда“ постављених у последње време.

Деветнаестогодишњи студент из холандског града Давантера Питер ван Лир прешао је пут од седам километара од Еншендеа до Гланербура идући — четвороношке.

Пре неколико месеци у Њујорку је био одржан маратон у игрању који је трајао три седмице. Када се полиција одлучила да прекине то лудило, на играчком подијуму било је остало још девет парова који су дотле играли 500 часова са одмором од 15 минута после сваког часа. Играчи су били у веома жалосном стању: изводећи кораке игре кретали су се као прави аутомати. После завршетка утакмице многи од њих су пажу у летаргичан сани, многе су оддели

у болницу, а један играч, пренесен на психијатријску клинику није из ње више ни изишао.

Ирац Патрик Хели свирао је на усној хармоници 170 часова непрекидно. За време тог маратонског концерта избријали су га електричним апаратом за бријање фирме „Пасифик плем-плем“. Међутим, „спортски“ стручњаци одбили су да потврде овај рекорд јер су употребу електричног апарата оценили као рекламирање фирме, па су Хелију оспорили статус спортисте — аматера.

Педесеттворогодишњи Леримон Воклер из Лос Ангелеса прешао је играјући читаве Сједињене Америчке Државе — од свог родног града до Њујорка. Он се углавном кретао изводећи кораке танга и вальсера.

Шпанац Антонио Рус Замин испио је најмање 7 литара пива. Американец Роберт Сула појео је, заправо испио, 91 некувано јаје. Други један Американец, неки Џими Роџерс, ударао је у бубањ непрекидно 80 часова, 35 минута и 17 секунди.

АНЕГДОТЕ

НЕОЧЕКИВАНИ ОБРТ

Селма Лагерлеф је била веома скромна и ненаметљива особа. Године 1920, за време неког конгреса у Стокхолму, седела је поред неког немачког књижевника који се приликом упознавања није ни потрудио да чује њено име. У току разговора, гост из Минхена је као узгред запитио своју сусетку:

— А ви, такође, пишете?

— Свакако! — потврдила је љубазно Селма Лагерлеф.

— Па као припаднику једне мале нације није вам, вероватно, лако да се афирмишете — са висине је констатовао гост. — Много је пробитачније живети у једној великој земљи. Једна од мојих књига је, на пример, већ преведена на три језика.

— Драго ми је! — љубазно ће добитница Нобелове награде.

— А да ли је нека ваша ствар већ преведена?

— О, да!

— Где, где! А на колико језика, ако смем да питам.

Селма Лагерлеф поцрвене и тихо одговори:

— На тридесет и четири.

САРТРОВ ПАС

Кад је био у млађим годинама, француски књижевник и филозоф Жан Пол Сартр је имао псића кога је веома волео. Пас је већ био стар и готово слеп када је једном пао у воду. Сартр је брзо оклевања скочио за њим и, ризикујући сопствени живот, спасао је пса.

Овај догађај посматрали су многи шетачи.

— Мало је људи који би то учинили — довикнуо је мојом Сартру један старији човек са црвеном врпцом — Легијом части.

Сартр је прешао погледом преко окупљених радозналаца и одговорио:

— А мало је људи за које бих ја то учинио.

НАДМУДРИО ГА

Једном је познатом бечком лекару Нотнагелу дошао на преглед трговац познат као цинија. Он је знао да лекар за прву визиту узима 25 круна, а за даље прегледе само по десет. Трговац је одлучио да превари лекара.

— Добар дан, драги докторе, ево мене опет до вас!

Нотнагел је, међутим, имао изврсно памћење и одмах је прозreo трговачку превару. Прегледавши га на брзину, рече му:

— Нема промене. Наставите да узимате лек који сам вам преписао.

БЕЗБОЛ

БЕЗБОЛ је поникао у Америци и тамо се сматра за националну игру. Подигнути су многобројни стадиони, који могу да приме велике масе гледалаца,

Игралишта су опкољена заштитном мрежом, јер је игра врло опасна и за гледаоце и за играче. Сама игра је веома интересантна и узбудљива. Изводи се великом брзином и због тога је веома жива, а сматра се за један од најкориснијих спортова, јер сразмерно развија све делове тела.

Последњих година пред други светски рат безбол је био веома популаран и у Јапану, а у Европи веома је раширен у Енглеској и Француској.

Безбол је игра екипа и на свакој страни игра по девет играча. Игралиште је четвороугаоник, чији су углови један од другог удаљени по 32 метра. На угловима су постављене кожане вреће, које су велике око пола метра. Ова се места називају „бес“. Екипе се постављају овако: по један играч екипе која је у пољу, чува пролаз између појединих „бес“. Они се називају „безмени“. Тројица су по-

Игра се углавном развија овако: Кад бацач баци лопту, а одбијач је врати у поље, он трчи из све снаге према најближој „бес“. Ако је лопту одбацио далеко, он има времена да оптрчи све четири „бес“ а противник у томе не може да га спречи. Кад то учини постиже један поен. Трчање одбијача може се спречити само на тај начин, ако противничка екипа ухвати лопту и додати је свом играчу који се налази најближи код „бес“ према којој одбијач трчи.

Када се учине три узастопне грешке, екипе мењају места, наине, она екипа која је била у пољу прелази на ударање и обратно. После девет оваквих промена, игра се завршава. Игру добија она екипа која има више поена.

Од опреме најважнија је ствар дебела кожна рукавица, коју сви играчи носе на једној руци. Ловац („кечер“) има и заштитну мрежу на лицу, јер се он налази у најопаснијем положају, пошто се може десити да одбијач промаши лопту а он је не ухвати и удари га по лицу. Сем тога, он има дебелу грудњак на грудима, који му штити прса и дебеле „коленице“, које му штите ноге. Исто тако он има највећу и најдебљу рукавицу, што је сасвим разумљиво, јер мора да хвата снажно бачену лопту.

Када се безбол добро игра, онда је веома занимљив и узбудљив. Најинтересантнији моменат пред ставља неизвесност стицања играча на „бес“ у правом моменту тј. брже од противника. Американци су мајстори у овој игри, па није никакво чудо што је безбол стекао велику популарност.

ЦИГЛЕ У ПАКЕТУ

Цигле у пакету су последњи проналазак стручњака западно-немачке грађевинске индустрије која жели да што више упрости зидање грађевина. Цигле свих врста и облика су још у фабрици груписане и помоћу челичних трака упаковане у стандардне пакете. Сваки пакет садржи количину цигала коју један просечан радник може да озиди у току дана, а тежина одговара уобичајеном капацитету уређаја за транспорт на грађевини.

СКОК УВИС на ескимски начин

ЕСКИМИ који живе на Аљасци много уживају у спорту. Вековима они се баве разним спортовима. Међутим, можда је најзанимљивији и најузбудљивији догађај када се становници неког насеља повремени окупе и узму учешћа у игри званом „Кит-ит-ток“.

Ове игре састоје се од трачања, бацања увис са ћебета, а такмиче се и у другим дисциплинама које захтевају велику вештину и издржљивост.

Они се обично поделе у два тима. Тимове саставе двојица истакнутих спортиста из околине. Пошто та двојица одаберу сваки своју екипу, почиње такмичење. Има

дисциплина и за жене и за мушкарце. Борбе су оштре, али остају у духу пријатељства. Победницима се деле награде, али се ништа не бележи, тако да не постоје подаци о претходним такмичењима.

Један становник Коцебуа, Бил Хенсли (на цртежу) приказује велику вештину која је потребна у једној врсти такмичења. У питању је „Акарачак“ буквално „пикање у вис“. Сваки такмичар мора да скокне из места и пикне висећу лопту и то са обе ноге и да поново падне на земљу са обема ногама заједно. Са сваким успешно изведеним скоком лопта се диже. На цртежу је приказан Бил који изводи скок увис од око два метра.

САНКАЊЕ — СПОРТ

Некада су санке са псећом запрегом служиле искључиво за транспорт робе, прибора, превоза људи и тако даље. Међутим, у последње време санкање је постало једна грана спорта. Наине, трке санки са псећом запрегом postale су веома популарне. На северу америчког континента често се организују приредбе ове врсте.

Изгледа да у овој спорту подједнако уживају и људи и пси. Обично се не такмичи по неколико санки у исто време, већ се такмиче запреге посебно с тим што се свима мери време које су употребиле да пређу одређену етапу. Пси се прво вежбају са колицима да би научили разне заповести. Када једном то савладају, онда више нема проблема.

Под заједничким насловом „Будите детектив“ доносићемо повремено кратке приче-загонетке позајмљене из пољског недељног часописа „Пшекруј“. Да бисте их решили није потребно да будете детектив-професионалац. Треба само пажљиво размислити о сваком податку који је дат. Они који не успеју да нађу одговор наћи ће га у следећем броју, на 15. страни.

БУДИТЕ ДЕТЕКТИВ

Нестали новчић

— Неки Девид Липарт — почео је свој извештај наредник Фит ин-спектору Вернеру — јавно је полицији да му је украден старински новчић, веома скуп. Липарт има изванредну збирку нумизматичких вредности. Новчић о коме је

реч, набавио је тек пре неколико дана. Кажу да је за њим трагао неколико година. Био је пресрећан кад га је добио. Његова два брата, који живе заједно с њим, завидела су му. Они су такође колекционари. Старији, Фредерик,

занима се за филателију, а млађи, Еразмо, скупља ретке књиге. Све три збирке налазе се у великом салону њиховог стана. Кључеви за витрине и ормане леже у фиоци писаћег стола, а једини кључ за ту фиоку чува се у вази што стоји на камину. Јуче је Девид посетио један други колекционар старог новца, неки Ценик. Девид је извадио новчић из витрине и новчић је толико одушевио Ценика да је по сваку цену хтео да га купи. Девид није признао. Јутрос је Ценик телефоном поновио своју понуду. Девид је и тада одбио. Одложивши слушалицу, пошао је да ужива у свом благу... али његово место у витрини било је празно. Витрина је била отворена кључем, јер брава није била оштећена.

— Отисци прстију? — запитао је инспектор.

— Никаких. Сва места где су отисци могли бити остављени: намештај у салону, кнаке на вратима, камин — све је неко брижљиво избрисао. Фредерик Липарт тврди да њему ништа није познато. Еразмо је отишао послом од куће још пре него што је крађа откривена, тако да њега нисам могао да саслушам.

— Знам који је од ове тројице на које се сумња украо новчић — рекао је инспектор.
Ко је украо новчић?

Манијак у музеју

Мада је већ било касно увече инспектор Вернер још се налазио у свом службеном кабинету. Дошли су му телеграм следеће садржине:

„Из музеја ће бити украдена Рембрантова слика, „Пријатељ“.

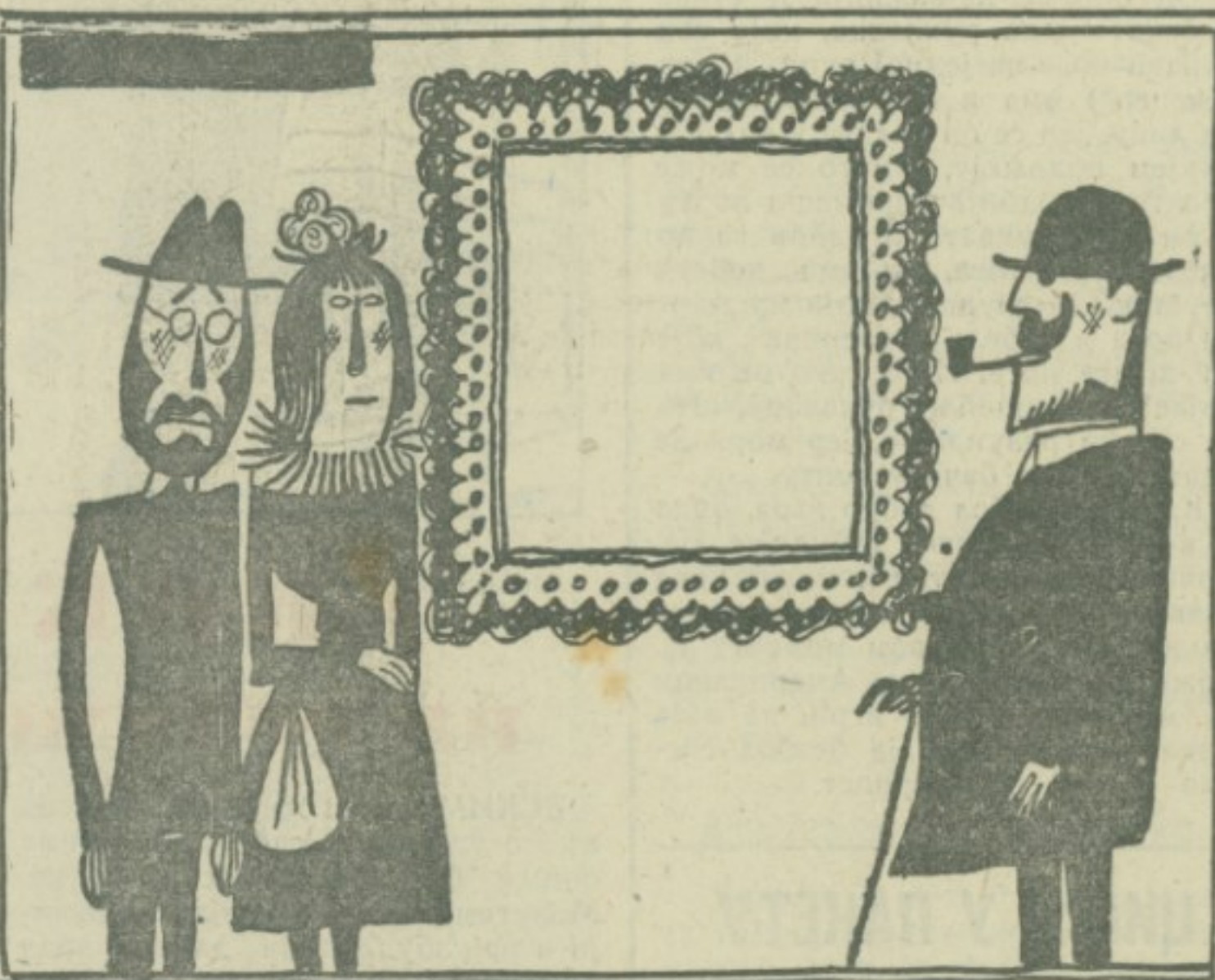
Прочитавши телеграм, инспектор је омета пошао у музеј. Авај, у сали је угледао само празан рам: платно је било исечено. Пред сликом (тачније пред рамом), стајале су две особе: елегантна млада жена и чувар у униформи. Разговор се овако одвијао:

— Ја сам из полиције — рече инспектор. — Управо сам дошао да ће из музеја бити украдена Рембрантова слика. Видим да сам дошао касно. Ви сте управник музеја? — обрати се жени.

— Да — одговори она. — Прозивам се Грегор. Пре неколико минута чувар ме је обавестио да је украдена најдрагоценија слика из наше збирке.

— А када сте ви то открили? — запита инспектор чувара.

— Пре десет минута. Случајно, јер музеј се затвара у седам часова, то јест ја сам ову салу закључао пре два часа. Требао је да је отворим тек сутра ујутру. Али, сетим сам се да сам у тој сали заборавио књигу коју помало читам кад нема посетилаца. Одлучио

сам да је дочитам и због тога сам се вратио овамо. И тада сам приметио да је рам празан.

— А када сте затварали салу, пошто је приступ посетиоцима већ био обустављен, слика је била на месту?

— Јасно! Тврдим то стога што сам пре затварања сале и са те слике обрисао прашину. Да је рам био празан ја бих то неизоставно приметио.

— Шта ви о томе мислите? — запита инспектор жену.

— Мислим да вам је лопов упутно телеграм. Могућно је да је то неки манијак који је хтео да својим преступом изазове што већи скандал. Колико је мени познато, такви случајеви се догађају.

— У праву сте, Ипак, околности показују да је крађу извршило једино од вас двоје: ви или чувар. Нећу крити да знам ко је то учинио.

Прича једној ловца

ГАЂАО ЋУРКУ — УБИО ПУМУ

ЦИОН ЛИОН био је шумар по занимању, али је био и страствен ловац. За њега шуме нису имале никакву тајну, а добро је познавао и худе животиње. Пуних тридесет година он је ловио крупну дивљач, и то не само у Америци, него и у другим деловима света. Али од свих доживљаја из лова, он се најрадије сећа једног лова на дивље ћурке када је убио пуму. Уосталом, пустио њега нека нам опише тај догађај.

— Двадесет петог октобра 1959. године обилазио сам један део своје територије у Новом Мексику. Изабрао сам предео Вилоу Крика. Ту је увек било дивљих ћурки. Према лову сам одабрао оружје — пушку са мецима напуњеним сачмом, јер је она била најподесније оружје за ту врсту дивљачи. Терен сам обилазио на мојој старој мазги која је често учествовала у лову.

Наједном, моја мазга нагло застала. Погледао сам унаоколо да видим због чега је то учинила. Коса ми се дигла на глави. Тридесетак метара испред мене стајала је једна огромна пума. Јако сам се покајао, што нисам понео другу пушку, јер шта сам могао да урадим са пушком која се употребљава у лову на ћурке. Брзо сам скочио с мазге и потражио бусију у случају да ме пума нападне. Међутим, пума изгледа

није била много расположена за борбу, већ се полако окренула и нестала у жбуњу.

— Кад сам поново појахао мазгу, видео сам како се клати висока трава, показујући пут којим је пума одлазила. Кренуо сам, али врло опремно. Тако сам ишао више од једног сата, кад сам приметио једну ћурку у трави. Сјахао сам с мазге и привезао је за једно дрво. Почео сам полако да се прикрадам ћурки. Привукао сам се до једног обореног дрвета. Пажљиво сам подигао главу да видим ћурку. Али на моје велико изненађење од ћурке није било ни трага.

— Не знам колико сам тако напет погледао кад сам поново приметити траву како се њише. Ни сам могао, дуго да чекам, већ сам опалио из обе цеви. Никад нећу заборавити ту сцену. Уместо ћурке видео сам пуму како је искочила из траве право увис, а онда главачке пала на земљу.

— Стајао сам као ошамућен, видео сам да сам учинио највећу глупост у свом животу што сам пуцао на пуму из обичне ловачке пушке. Рањена, могла је лако да ме нападне. Међутим, изгледа да је и пума била јако изненађена. Уместо да јурне на мене, она се изгубила у високој трави. Остао сам крај дрвета пума два сата не усуђујући се да кренем даље. Чинило ми се да иза сваког жбуна вреба рањена пума.

— Пошто сам нешто појео, почео сам да испитујем терен да бих пронашао неки траг или крв, али ништа нисам открио. Стогдиш метара удаљено налазила се једна камена падина где није било много ни траве ни жбуња. Околу је било таквих стена које су личиле на пуму. Нарочито је једна стена много личила на пуму са дугим црним репом. Нешто ме је коткало да приђем ближе. Посматрао сам. Био сам убеђен да је то ипак пума. И док сам заобилазио то место у једном моменту изгубио сам из вида оно што ми је изгледало као пума. Кад сам се опет појавио на месту одакле сам могао да видим боље то место, пуме више није било.

Опрезно сам кренуо низ стрмину и спустио се до ивице једног малог кањона. И наједном сам у подножју кањона видео пуму која је несигурно ишла тамо-амо. Видело се да је слепа. Пума није могла да нађе излаз. Оставио сам је ту. Појахао сам мазгу и тек сутрадан се вратио са другом пушком. Сишао сам у кањон, али пуму нисам видео. Најзад сам је нашао у једној пећини и убио је.

Са свих страна

Према мишљењу америчких психолога професија која највише има узбуђења је новинарска, после посла који обављају људжабе и авијатичари.

Око келнерских напојница и у Француској се одавно води борба. Као најновије решење у читавом низу париских ноћних локала основано је такозвано „друштво ослобођених од напојница“. Стални гости извесног локала уплатиће 50 франака за годину дана и добиће значку којом ће се легитимисати пред кел-

нером. У... сталних гостију поделиће између себе особље које служи.

Ципеле са осветљеним потплатама је недавно изградил Францускиња Аполин Муре из места Дие. Ове ципеле су намењене пешацима за ходање по ноћи, нарочито неосветљеним улицама и друмовима.

Први путнички аероплан имао је од инструмената

само 1 алтиметар и 1 компас. Данашњи путнички авиони имају више од 300 инструмената за летење.

Први облакодер за краве саграђен је близу Амстердама. У шталама распореденим на седам спратова налазиће се 500 крва-млекуља.

Стручњаци Института за технику риболова у Хамбургу недавно су направили акустични мамац (нека врста апарата учвршћеног испод трупа рибарског брода) за брже хватање риба. Дугогодишњим опитима учили су да рибе грабљи-

вице њиховом плену највише привлачи шум који производе њихове вилнице. Због тога ће сад уместо рибарских њихових улогу преузети овај апарат емитијући исте звуке.

Прошле године Јапан је произвео више од једанаест и по милиона часовника и тако постао други произвођач сатова на свету после Швајцарске.

На париским буљвим пијацама у последње време највише се траже старински телефонски апарати којима се добијала веза окретањем једног дела апарата. Ти апарати употребљавали су се још пре првог свет-

ског рата. Неки скупљачи праве лампе од ових апарата, неки их дотерају и прикључе на телефонску мрежу. Потражња је толико велика да се неки индустријалци заносе мишљу да поново почну да производе старе моделе.

Око 80.000 срна и 200.000 зечева страдају сваке године од аутомобила на немачким друмовима. Стручњаци за саобраћај у Доњој Саксонији разматрају сада могућност да се обични фарови на аутомобилима замене жутим, јер по њиховом мишљењу фарови су ти који привлаче ову дивљач.

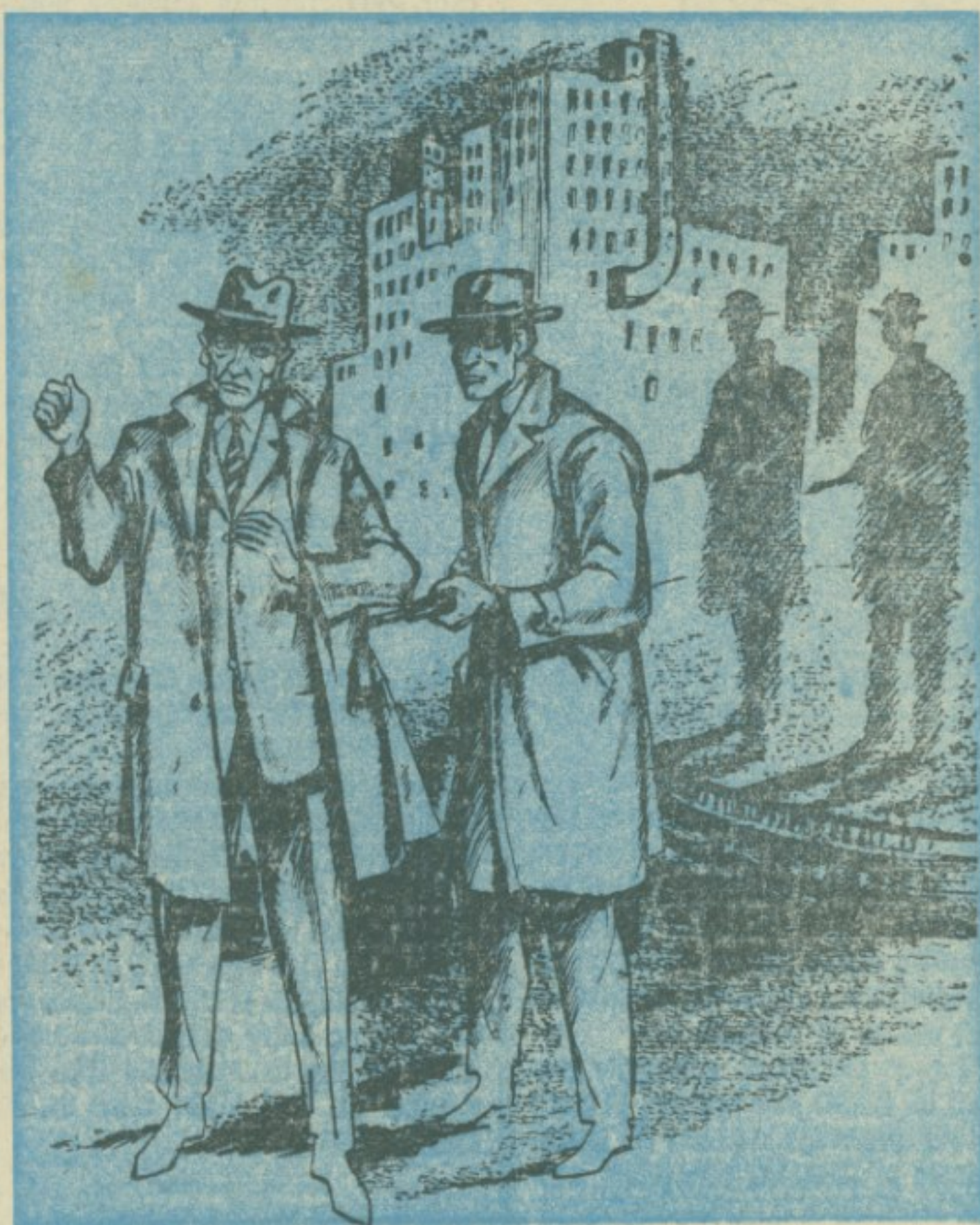
Хапшење Фредерика Жубера Дјумена и његове шпијунске организације у Њујорку највеће је хапшење шпијуна у историји Америке

ПОЧЕТКОМ јуна 1941. године зграда „Ејр Терминалс“ у Седмдесет шестој улици у Њујорку била је у центру пажње америчке контраобавештајне службе и Беле куће. О њој се никад није толико много говорило као овог пута.

У главној кући америчке службе безбедности — у Федералном бироу истраге и у њујоршкој тајној полицији свака друга реч се односила на зграду „Ејр Терминалс“. У тој згради живео је један од највећих немачких шпијуна у Америци, који је уједно био и мозак њујоршке шпијунске организације.

То је био Фредерик Жубер Дјумен. Његове безбојне али лукаве и продорне очи одавале су дремљивог човека. Имао је 62 године. Био је исувише опрезан и окретан, јер је читав свој живот провео у шпијунажи, скривајући своју шпијунску делатност пред контраобавештајном службом. Али, Дјумен није био само шпијун, већ убица и диверзант који је потапао америчке бродове, палио фабрике, дицао у ваздух возове и тако стотине људи послао у смрт.

Када је шеф њујоршке тајне полиције добио задатак да расветли рад овог мистериозног вође немачке шпијунске организације у Њујорку, није ни знао да ће учествовати у историјском догађају Америке. Дјумен је тада у свом личном обезбеђењу имао четворцу најискуснијих шпијуна, док је шефа њујоршке тајне полиције пратио

у Дјуменовом стану није долазило у обзир, јер би имао боље могућности за отпор и да изврши самоубиство.

Двадесет осмог јуна, око 11 часова, Дјумен је изашао на улицу. Четворица шпијуна су пошлели за њим као сенке. Пошао је на пошту да преда шифровану

осетно хладне лисице, које му је вешти полицајац набацио на руке. Испред себе је видео десетак људи са оружјем на готово. Његова телесна гарда је држала руке у вис.

Полицијска кола су се муњевитом брзином нашла пред Дјуменом. Сирене су одједном засвирале. Пролазници су се одмах уклонили. Нико није знао шта се догодило. То је био најбогатији лов америчке контраобавештајне службе у њеној историји. Ланац је брзо пуцао. Вашингтонски затвор је био пун. Ухапшена је и једна самостална група која је „оперисала“ за Химлеров рачун. Само су двојица умукла потери, али су недељу дана касније скинута са авиона који је требало да полети за Европу.

Пред Федералним судом

Док се Дјумен налазио у истражном затвору покушао је да подмити свог чувара. Међутим, наишао је на професора психологије службе безбедности, који је проучавао Дјумена да би одредио метод истраге. Дјумен му је понудио чек на високу своту новца.

Неколико месеци касније, државни тужилац Федералног суда у Вашингтону Матијас Кореа подигао је оптужницу против Дјумена и чланова његове шпијунске организације. Државни тужилац Кореа читао је оптужницу два дана. Суђење је било тајно. На суђење су долазили са тридесет полицијских кола и јаким обезбеђењем. Дјумен је добио челно место на оптужничкој клупи.

Државни тужилац Кореа тражио је од суда смртну казну за више од половине Дјуменових шпијуна. Кад су враћени у затвор, после уложене жалбе на смртну казну, Дјумен је у једном писму Хуверу понудио своју сарадњу против Немаца. Када га је инспектор контраобавештајне службе Денис посетио у затвору одговорио му је на писмо:

— Ви сте, Дјумену, исувише дуго радили за Гестапо, да би икада могли да га мрзите. А за немачку тајну службу радите још из доба енглеско-бурског рата, а то је део нашег живота. Смртна казна је једино решење за ваше злочине и ово је наш последњи разговор.

Хапшењем Дјумена и његове шпијунске организације, немачка обавештајна служба изгубила је све оно што је деценијама стварала у Америци. Немачка шпијунажа се ни до краја рата није могла опоравити у Америци. Ударац је дошао у најкритичнијем периоду, јер је децембра месеца 1941. године Америка објавила рат Немачкој, а ту одлуку америчке владе немачка обавештајна служба је чула преко радија.

ШПИЈУН ПРЕД СУДОМ ПРАВДЕ

само један орган безбедности. У Дјуменовој шпијунској организацији било је преко 30 најкориснијих шпијуна.

Кобна ноћ за шпијуна

Негде пре поноћи, 8. јуна, у једној усамљеној згради на периферији Њујорка окупиле се двадесетак најискуснијих агената контраобавештајне службе из целе Америке. Пред њима су били сви подаци немачких шпијуна који су вршили по Њујорку, али су се налазили на слободи, јер о њиховом непријатељском раду није било никаквих доказа. И поред јаке присматрања на Дјуменову организацију, никад није било откривено ко руководи овим шпијунима. Фотографије које су се налазиле по столловима, све до једне припадале су Дјуменовим шпијунима, на и Дјуменова фотографија — али безимена.

То је био прави арсенал немачких шпијуна. Идентификација је ишла веома споро. Тек пред зору успело је једном агенту њујоршке полиције да случајном околношћу препозна Дјумена и његовог курира Карла Алфреда Ројпера, који је био запослен у фабрици авионских мотора у Бендиксу, пошто је претходно завршио шпијунску школу у Хамбургу. Остали су били: Карл Едмунд Хајне, управник иностраног одељења аутомобилских компанија Форда и Крајслера са седењем у Детроиту. Био је експерт за прикупљање података о америчкој авијацији. Затим Лили Штајн; Хајрих Карл Ајлерс, који је са прекоокеанског брода „Манхатан“ прикупио податке о кретању америчких ратних бродова; па Лиси Бемлер,

Елза Вајстенфелд, Херман Ланг, Евелин Клајстон Луис из Арканзаса...

Њујоршки полицајац је још раније, пре годину дана, видео Дјумена и Ројпера кад су изашли из „Ејр Терминалса“. Његов карактеристичан нос остао му је у сећању. Сутрадан је шеф Федералне тајне полиције Хувер два пута реферисао председнику Рузвелту о протеклој ноћи и њеним резултатима, која ће неколико дана касније бити кобна за Дјумена и његову банду.

9. јуна увече зграда „Ејр Терминалс“ била је под јаким телеобјективима и специјалним мерама. За непуну недељу дана Дјуменова фотографија је направљена у 50 различитих примерака. Неколико дана касније Дјумен је био под јаким пратњом контраобавештајне службе. Али је већ тада уочено да његово хапшење неће ићи тако лако. Он је носио аутомат испод сакоа од којег се никад није одвајао. И његови телохранитељи су били добро наоружани.

Како је Дјумен ухапшен

Пре поноћи 27. јуна план Дјуменовог хапшења и његових шпијуна био је завршен са свим детаљима. Шеф безбедности Америке Хувер тражио је да Дјумен буде жив ухваћен по сваку цену. Али на крају, кад му је предочено да ће Дјумен скупо продати своју главу, Хувер је пристао да се ликвидира, у крајњем случају.

Сутрадан ујутро, преко 20 агената контраобавештајне службе и 11 полицијских кола, распоређених у Седмдесет шестој улици, чекали су Дјумена да изађе из „Ејр Терминалса“. Хапшење

депешу за шпијунски центар у Хамбургу. У депеши је стајало да је по куриру послао нацрт најновијег америчког противтенковског топа и последњи тип моторног чамца америчке морнарице. А сутрадан, Дјумен је требало да отпутује у Шенектедиј да запали један погон фабрике „Генерал електрик“, који је производило опрему за америчку армију.

Чим је Дјумен изашао на улицу радио-станице су обавестиле полицијска кола чији су мотори непрекидно радили. Недалеко од Дјумена три полицајца су била наоружана митраљезима. Са зграде преко пута „Ејр Терминалса“ специјалне камере су снимале Дјумена и последње тренутке његове слободе.

Педесетак метара од „Ејр Терминалса“, свест као да му се за тренутак помутила. Није веровао шта се то с њим дешава. Сви људи који су ишли својим путем одједном су повалили оружје и уперили у Дјумена. Два аутомата су му својим цевима подупирала ребра. Пошао је руком према свом аутомату, али је

Необичне историје шаховских гарнитура

ШИРОМ Земљине кугле налази се много комплекта шаховских фигура чија је вредност велика. Ретке су шаховске партије са њима одигране, јер им је место пре у трезору него на шаховском турниру.

На изложби у Њујорку 1952. године посетиоци су могли да виде колекцију шаховских фигура чија је вредност била преко 30.000 долара. Махараџини шахови, израђени од злата и украшени дијамантима, заузимају су видно место. Шаховске фигуре из Русије изливене у сребру представљале су Русе спремне за борбу против монголских хорди.

Нарочиту пажњу су привлачиле фигуре високе четири стопе направљене у 17. веку у Швајцарској. Помоћи њих играли су шах племићи са својих балкона. Шаховска табла и „диновске“ фигуре су били у дворишту. По команди, која је долазила са балкона, фигуре су покретали пажеви.

На изложби је било мноштво фигура начињених од најразличитијег материјала: печене земље, алуминијума, дрвета, порцулана, филибара, кристала...

Многе интересантне шаховске гарнитури нису биле изложене на изложби. Једна од њих је скупцена гарнитура из 1650. године. Таблу сачињавају светле и тамне

кошке од филибара, а фигуре, које су приказивале две војске, биле су од истог материјала. Разликовале су се једино по томе што су бале фигуре биле опточене златним оквиром. Овај шах је био израђен за једног султана — да би у слободном времену направио посаду.

Необична је историја једне друге гарнитури. Она датира још из времена кримског рата. У залуви недалеко од Севастопоља, налазила се 1854. године флота која је опседала град. У ноћи, 24. новембра 1854. године, на Црном мору се одиграла драма достојна његовог имена. Ураган је изненадио флоту и бацио је на огромне таласе. Велика енглеска морска јединица „Принц“ је ударила у камениту обалу и отишла на дно. На њој се налазио драгоцен товар: лекови, одећа и новац за војничке плате.

Специјална експедиција је 1923. године после дуготрајних покушаја под руководством старијег гјурца-специјалисте Феокста Андрејевича Шаповича пронашла „Принца“. Даљи рад су наставили јапански специјалисти за проналажење подводних драгоцености, али злато, наравно, није могло ни да буде пронађено.

Гјурци су на „Принцу“ открили катарку направљену од врло отпорног тиковог дрвета. Шапович, који је иако гјурца био пасионирани колекционар предмета подигнутих са морског дна, задржао је катарку. Пошто је била добро очувана стари морски звук је од ње направио — шаховску гарнитуру.

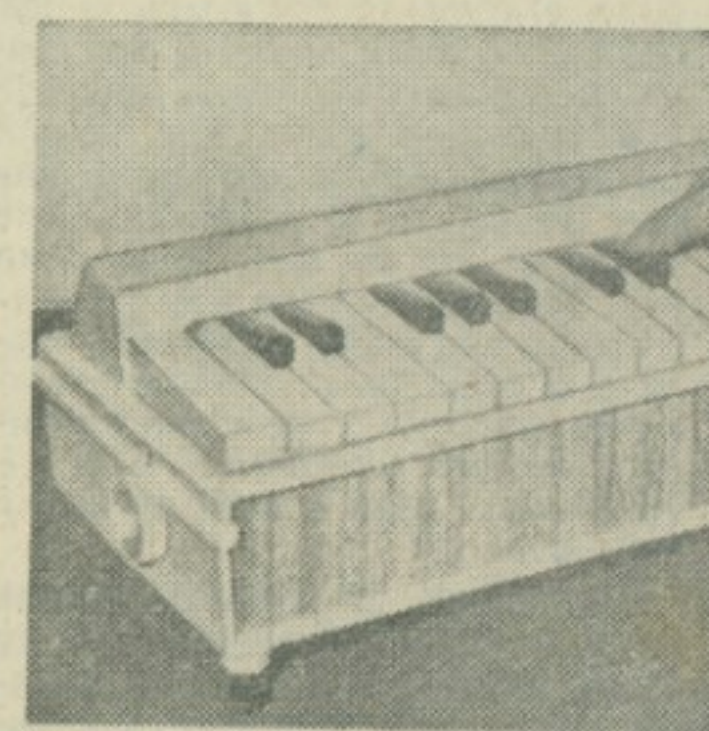
РЕДАК ТИРАЖ МАРКЕ

Да би се задовољила изузетно велика тражња Кенеди меморијал марке њено прво издање штампано је у 250 милиона примерака. Од стотину поднесених скица Жакина Кенеди изабрала је скицу коју је израдио Рајмонд Леви и његових седам сарадника. Поред лика трагично погинулог најмлађег председника Сједињених Америчких Држава, насликана је бајка — вечити пламен који гори на његовом гробу.

АВИОНСКО »ПАКОВАЊЕ«

Зашто су упаковали девојку у ову целофанску кесу? Она испитује нов тип балона за надувавање који, како сматрају амерички истраживачи, треба у случају авионске катастрофе да осигура путницима бољу заштиту од оне коју пружају обични појасеви који се данас употребљавају.

ХАРМОНИЈУМ ОД 40 САНТИМЕТРА

Јапанске играчке све више освајају свет. Недавно се у Француској појавио и овај мали хармонијум увезен из Јапана, дугачак свега 40 сантиметара. Хармонијум је цео направљен од пластичног материјала крем и црне боје а у унутрашњем делу има четири батерије од 1,5 волте које покрећу оргуље под нормалним притиском. Има само две октаве а на њему се може свирати чак и са обе руке.

Од најранијих времена водила се битка за монопол над зачинама, јер су они доносили и богатство и политичку премоћ

ДАНАС када домаћице употребљавају зачине да би јелу дале што бољи укус, вероватно никада и не помисли на то колико је историја зачина „забиберена“. Због зачина су се водили страшни и крвави ратови, због њих су откривани нови континенти, а зачине су трговци употребљавали и као новац. Столећима су људи лагали, варали, крали, палили и убијали, — и то све због територије где расту зачини.

У пећинама у којима су живели наши давни преци нађена су миришљива зрна неких зачина. Египатски лекари су једне зачине препоручивали за побољшавање укуса јела, друге за помаде, козметичка средства и парфеме, а треће опет за балсамирање мртваца.

Зачини су у та давна времена доносили богатства. Зато није чудно што су трговци добро чували тајну где су извори одакле добијају зачине. Да би преварили шпе-

ЗАЧИНИ

који су пошресли свећ

јуне и све оне који су се интересовали за места где расту зачини. Арапи су, као и други народи широм света, знали о томе дебеле лажи. О једној таквој лажи прича и сам грчки историчар Херодот, који је 415 год. пре наше ере писао: „...Када Арапи скупљају цимет, увек се у воловске коже тако, да им из њих више само очи. Тако опремљени иду у плитко море где расте цимет. На обали и у мору живи мноштво крилатих животиња, сличних огромним слепим мишевима, које се страховито деру и које су веома опасне...“

Сигурно је да су баш овакве страшне приче допринеле да су Арапи вековима држали у рукама добар део трговине зачинама, као и да су контролисали трговачке путеве који воде из Азије у Европу. Велики и мали поредници у Риму, Византу, Бенови и Венецији су зависили од њих. Трговину зачинама тако су развили да се о Арабији причало као о „земљи која сва мирише на ароматичне мирисе“.

Крвава и крута постала је историја трговине зачинама онда када су у њој затражили свој део и европски народи. Шпански краљ Фердинанд V опремио је 3. августа 1492. године три мале лађе, а заповедништво над њима и над 120 чланова посаде поверио Кристифору Колумбу из Бенове. Колумбу је наредио да нађе морски пут у државу зачина, у Индију. Колумбу истина није нашао бибер и цимет, али је уз пут открио Америку коју је сматрао за Индију.

Португалац Васко да Гама имао је пет година касније више среће. Савладао је паклене олује код рта Добре наде и девет месеци касније упловио је у пристаниште Калкуте, главно место предње Индије која је пуна зачина. Од тог тренутка, па дуго година даље, ратови за зачине нису се прекидали. Португалци, Шпанци, Холанђани и Британци су се немилосрдно борили међу собом. При том су, наравно, највише страдали домороци.

Битка за монопол над зачинама није знала за границе, јер држава која га је имала није постала само богата, већ је била и политички снажна. Примера ради упознајмо следећи случај: 1506. године један немачки милионар решио се на смео подухват. Наиме, решио се да отплови за Индију под заштитом португалског краља. Мада је краљ узимао за себе четвртину товара и 20% добитка, крајњи биланс путовања овог аугсбуршког трговца био је следећи: у овај подухват инвестирао је 36.000 дуката, а његов чисти добитак износио је 85.000 дуката!

Да би цене остале високе требало је смањити плантаже. Холанђани су, на пример, посељили

сва циметова дрвета изван подручја које су они искориставали. Домороце, који би приликом жетве сакрили циметову кору, већ су немилосрдно. Та иста казна била је предвиђена и за онога ко би се усудио да икрене илегално каранфилић или мушкатов орашчић. Упркос тако строгим казнама, на суседним острвима су стално расли нови насади орашчића. Једног дана су случајно открили непознатог шверцера. Био је то дивљи голуб који је, као и остала његова браћа, имао обичај да на холандским плантажама прогута орашчић и да за тим непроваљен залогај испусти над неким суседним острвом.

Када је жетва била пребогата, онда су „биберове вреће“, како су називали трговце зачинама, уништавале све вишкове. Године 1770 су, на пример, у Амстердаму запалили сопствена складишта орашчића. У Мидленбургу су изгореле огромне количине каранфилића и цимета тако, да је изнад једног дела Холандије пловио ароматичан облак.

„Биберове вреће“ упркос свим драстичним мерама нису могле спречити да се зачини не прокрјумчаре у друге земље и крајеве. Један Француз је успео да у двоструком дну своје путне торбе однесе са Молука (који су право острво зачина), неколико младих садница каранфилића и мушкатовог орашчића. Успех овог подухвата био је потпуни и ускоро су се на француским острвима Реуниону и Маурицијусу расцветали црвени цветови каранфилића, а на грамама до десет метара високог дрвећа мушкатовог орашчића су сазревали плодови слични наранџама. Неко други је открио да је довољно само једно мушко дрво орашчића за оплођење стотину женских дрвета.

На истом острву покушали су да одомаће и ваниљу. Неки доминикански калуђер донео је њене саднице из Мексика, упркос претње смртном казном, у шупљини свога штапа. Тако бар легенда каже. Младице су се у топлој и влажној поднебљу чудесно развијале, али плодова упркос свега тога није било. Онда је један црни роб приметио да на острвима нема колибрија нити неке нарочите врсте буба. Значи, требало је цветове вештачки оп-

лодити човечијом руком и при том треба бити веома опрезан, јер су цветови отворени само пола дана. Још данас, у атомском столећу, свуда изван Мексика мора се ванила, краљица зачина, на овај начин да оплоди.

Кад су монополи укинати, умрла се битка око зачина. Зачини из тајанствених земаља су појефтинили и постали доступни свима.

Можда ће вас интересовати и ово:

— за 1 килограм шафрановог праха треба покидати 80.000 цветова,

— биберова зрна, ако се налазе на сувом, не губе арому ни после више стотина година,

— самлевени каранфилић додаје се као примеса у цигарете у целој Источној Азији,

— ванилом су, још пре открића Америке, Ацтеки побољшавали укус својих „коктели“.

Весели морнари

Капетан француског ратног брода „Верите“ Дибоа није подносио да му нико противуречи. Једном, за време школске обуке морнара у Средоземном мору капетан је командовао:

— Курс држите на бову! Дежурни официр покорно је приметио:

— Усуђујем се да известим да то није бова, већ галеб на води.

Капетан се изbezумио:

— Ако ја кажем да је то бова, онда је то бова! Курс право према њој!

Брод је повећаном брзином пловио према одређеном циљу. Изненада је тачка што се црнела на води замахнула крилима и узлетела. Дежурни се тада обрати капетану.

— Усуђујем се да рапортирам да се бова подигла у ваздух. Кака су даља наређења?

Због неповерења у банку

Хермина Фогел из Гаумберга приредила је најскупљи ручак у њеном животу. Иначе она има 80 година. Поред свињског печења испекла је и куглоф с којим је отишла у непохват и сва њена уштеђевина у износу од 50.000 аустријских шилинга. Наиме, она је новац чувала у штедњаку који се ложи дрвима, па је приликом спремања ручка заборавила да га извади. Када су је полицијали упитали зашто је држала новац у шпорету, она је одговорила: „Знаете, ја немам поверења у банке!“

МАЛО СТАТИСТИКЕ

★ У целом свету има око 30 градова који носе име пољске престонице Варшава. Од тога њих 24 само у Америци, две у Француској, по једна у Аустралији, Канади, Грчкој и СССР-у.

★ Недавни извештаји јапанског министарства здравља показују да се у Јапану сваких 19 секунди рађа једна беба, а сваких 48 секунди умире по једна особа. У Јапану сада има нешто више од 97 милиона становника.

★ Просечна старост дрвећа у Паризу износи 80 до 100 година. Доајен ове „шуме“ од 377.072 дрвета је један багрем са сквера Рене-Винкени, стар 270 година.

Највише дрво је једна канадска топола која се налази у парку Монсури: 38 метара.

ЗАКОН ЈЕ ЗАКОН

Једна од филијала америчке компаније „Форд“ израдила је нов тип аутомобила. Да би пружила тачну слику о високом квалитету нових кола, компанија је у једној телевизијској емисији приказала с каквом лакоћом аутомобил из места креће брзином од 120 километара на час. Сутрадан је саобраћајна милиција казнила фирму са 300 долара због недовољне велике брзине на деоници пута где брзина не сме бити већа од 40 километара на час.

ЗМИЈА — ЗЛОТВОРКА

У једном извештају америчких ватрогасаца којима је пало у дужност да гасе шумски пожар у региону кањона Ендворд, могло се прочитати и ово:

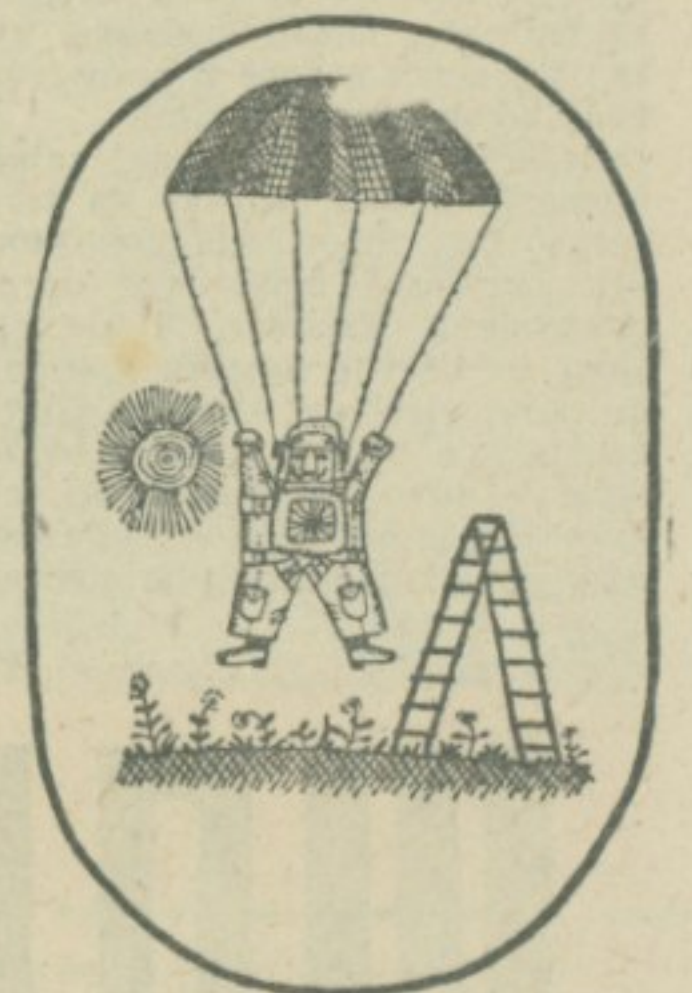
„Идући путем овдашњи фармер Дилон приметио је једног орла који је летео ниско држећи у кљуно змију која се очајнички увијала. Изненада, орла је испустио змију. Она је пала на житу далековода високог напона. Варнице које су избиле из једног краја

покидане жице која је била слабо везана запалиле су траву. Тако је настао пожар који је уништио шуму на површини од једног квадратног километра“.

ПАДОБРАН СЕ САМ ОТВАРА

Падобран је сигурно заштитно средство за оне који из било ког разлога искоче, под условом да се то догоди на потребној висини. Јер, да би се купола падобрана отворила потребно је одређено време. На малим висинама за то нема довољно времена и авионска хаварија, чак и кад је авион снабдевен катапултом, завршава се трагично. А шта се догађа ако се катапулт активира кад авион стоји на земљи? И тада је резултат катастрофа: катапулт избацује седиште с пилотом до висине од 40—60 метара и падобран не стигне да се отвори.

Једна америчка фирма израдила је падобран који се отвара сам, а не под дејством ваздушног струјања. Чим катапулт избаци из авиона седиште с пилотом, нарочити уређај одбацује куполу у вис за читаву дужину конопца. Затим други уређај „разбацује“ у страну 14 „тегова“ причвршћених по ивицама куполе, тако да они, као невидљиве руке, развлаче „кишобран“ падобрана.

Приликом опита лутка с новим падобраном била је избачена из катапулта који је стајао на земљи. На висини од 45 метара, купола се отворила и лагано спустила свој терет на земљу.

Неки красноречиви англикански пастир упоредио је у својој беседи окорелог грешника са судбином брода који се насуквао на стене.

— Огромни таласи преливају се преко палубе — стао је да грми пастор. — Једра су покидана! Крама заглављена. Морске струје не задрживо носе брод на стене! Шта је још преостало несрећном морнару?

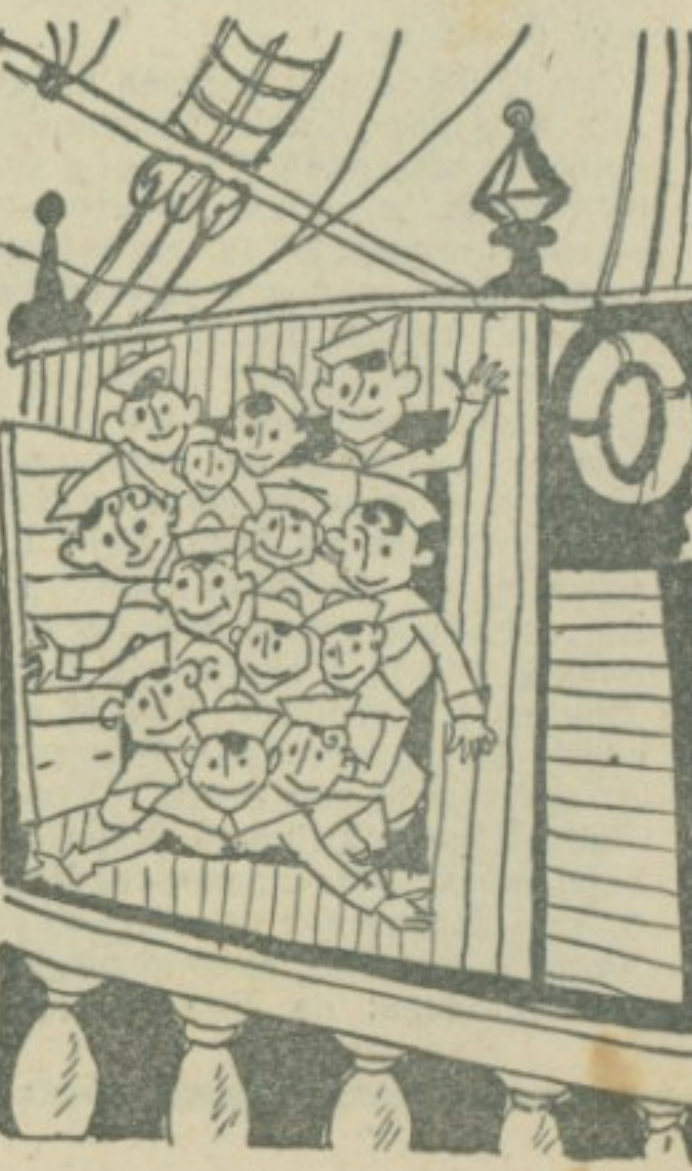
Један морнар који се налазио у цркви није издржао већ је викнуо:

— Треба бацити сидро, сувоземни пацове!

Шпанска краљица Марија Кристина вршећи обилазак флоте, посетила је и адмиралски брод. Показујући јој малу кајуту, капетан јој је рекао да у њој живи 30 поморских кадета.

— Шта? — зачуди се она. — У овако малом простору тридесет људи?

— Не тридесет људи, величанство — уљудно је исправи капетан — већ тридесет кадет“.

ЗАБАВНИКОВ МАГАЗИН

Станислав КУЦБАРСКИ:

ЋИЛИМ

ЈЕДВА једном добили смо кућу за две породице. У приземљу станујем ја са женом, на спрату породица Ковалски. Ја сам клавириста у радио-телевизији. Морам да свирам до касно у ноћ, а после подне да спавам. А то је немогуће. Деца породице Ковалски труп кају ми над главом као крдо слона.

— Друзе Ковалски — рекох своје суседу — не бисте ли могли да под прекријете ћилимом?

— Па ја не могу својој деци да забраним да се играју, осим тога немам новца за ћилим — одговори му друг Ковалски осорно.

— Распитајте се колико стаје је дан ћилим. Ваљда ћу моћи ја да га платим. Морам безусловно да имам мира.

Недељу дана после тога срео сам друга Ковалског. На питање шта је са ћилимом одговорио је кратко:

— Три хиљаде злоти!
Замало се нисам срушио. Ипак сам пристао и дао му новац.

Јуче сам срео другарицу Ковалски и рекох јој:

— Откада сте ставили ћилим, најзад имам мира. Најзад могу да спавам...

— Ћилим? Какав ћилим? О чему ви то говорите?

— Па ја сам вашем мужу дао 3.000 злоти да купи ћилим.

— Ах, одговори другарица Ковалски отегнуто. Сад разумем што је мој муж свима нама купио собне ципеле за 180 злоти.

ШТА НЕ ЗНАТЕ О ОКЕАНИМА...

● Ни на једном океану нема тачке чије би растојање до најближег копна било веће од 3.000 километара.

● Температура воде на површи најтоплијег мора на свету, Црвеног мора, достиже у августу 28 до 32 степена, и чак се ни у фебруару не спушта ниже од 20 до 24 степена.

● Укупна тежина воде у свим морима и океанима стоји у односу на масу Земље као 1 према 4.220.

● Када би атмосферски притисак престао да постоји и у вези с тим престало сабијање воде у великим дубинама мора и океана, ниво свих мора подигао би се за 60 метара.

● Сунчева светлост продире у дубину океана 500—600 метара. Само у изванредно провидном Сарагаском мору светлост је деловала на фотографску плочу до дужине од једног километра.

● Највеће плиме забележене су на атлантској обали Канаде у заливу Фанди (18 метара), на острву Бафиновој земљи у заливу Фробишер (15,6 метара), и у Пенжинском заливу Охотског мора (12,9 метара).

Уређује Паја Паџак

Не да се Гаја

Учитељ на часу математике ни-та Гају:

— На мом столу се налази седам мува. Убијам три, шта мислиш колико је остало?

— Три — три мртве — одговори Гаја.

Савремено дете

— Питам се само шта ће бити од тебе кад ниси у стану да избројиш ни до десет — грди учитељ Влају.

— Не брinite, бићу боксерски судија, снађе се Влаја.

Све се може уредити

Донао Шила лекару и каже:

— Докторе, веома сам забринут, нешто са мојим очима није у реду. Замислите, сваког пута кад пијем кафу нешто топло ме удари по левом оку.

— Знам о чему се ради и зато вам предлажем да сваки пут пре него што почнете да пијете кафу извучете каишчицу из шолнице.

Новитет

Бела сва срећна дојурн код Пате да би јој се похвалила својом најновијом куповином.

— Замисли, имала сам ново средство за чишћење мрља које уклања све мрље које су оставила претходна средства за чишћење.

Како и не би

Мића се прља много и ујка Ми-ки је приморан да га више пута у току дана пере. Једнога дана дође им у посету неки Микијев пријатељ и гледајући у Мићу рече:

— Што си ти порастао!

— Како и не бих кад ме не-престано заливају — рече му мали.

У школи

Да би проверио да ли су ђаци разумели дељење, учитељ пита Рају:

— Шта би више волео да добијеш: трећину или четвртину крушке?

— Четвртину.

— Због чега?

— Зато што не волим да једем крушке.

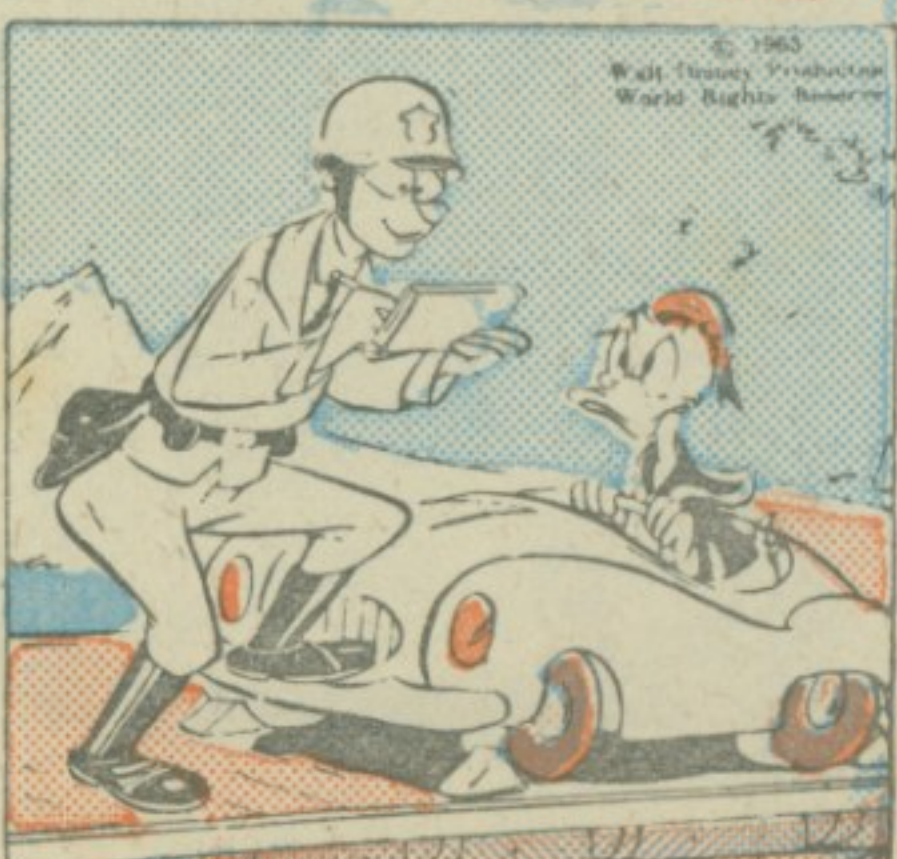
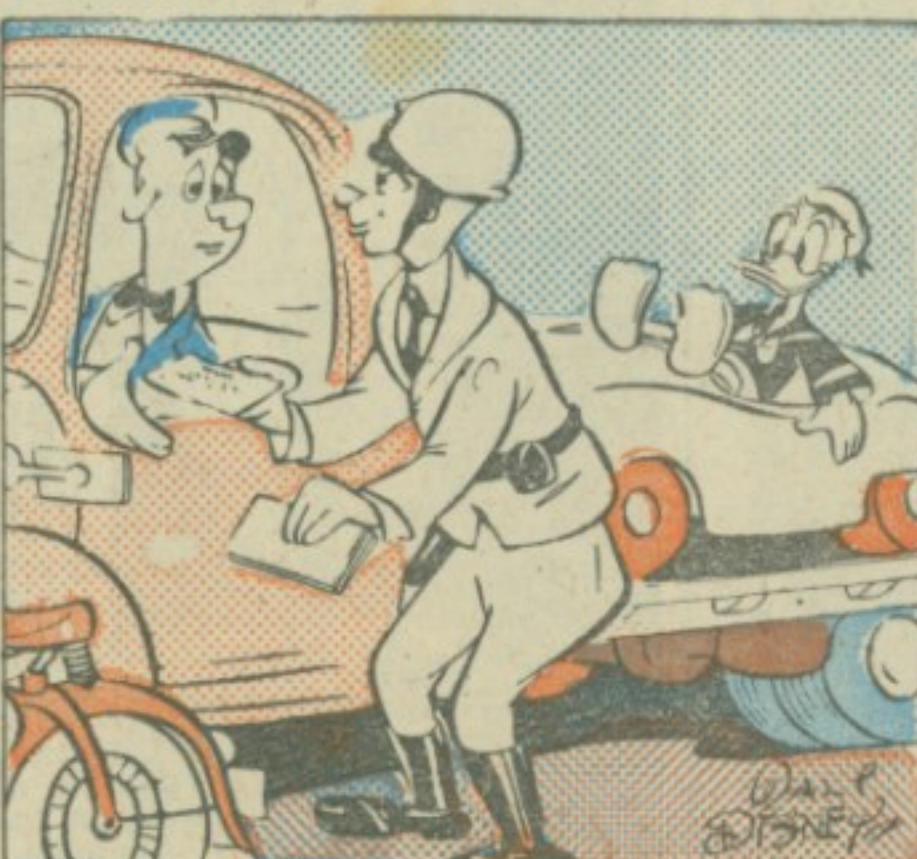
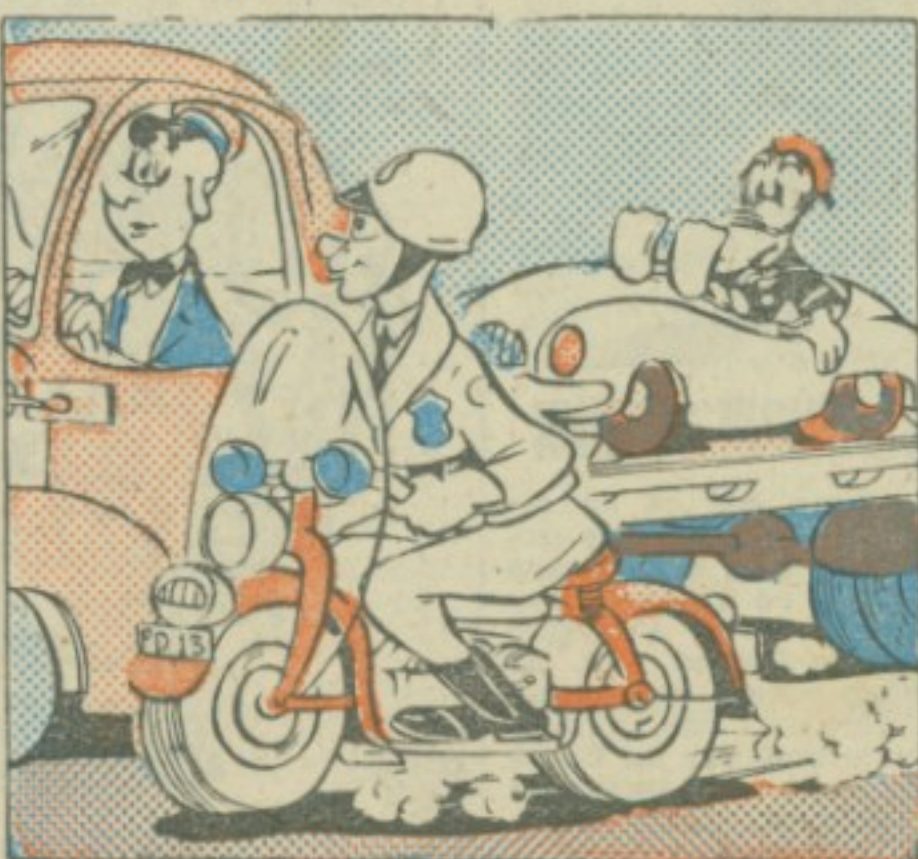
Лепо се досетили

Раја дошао код ујка Паје и каже:

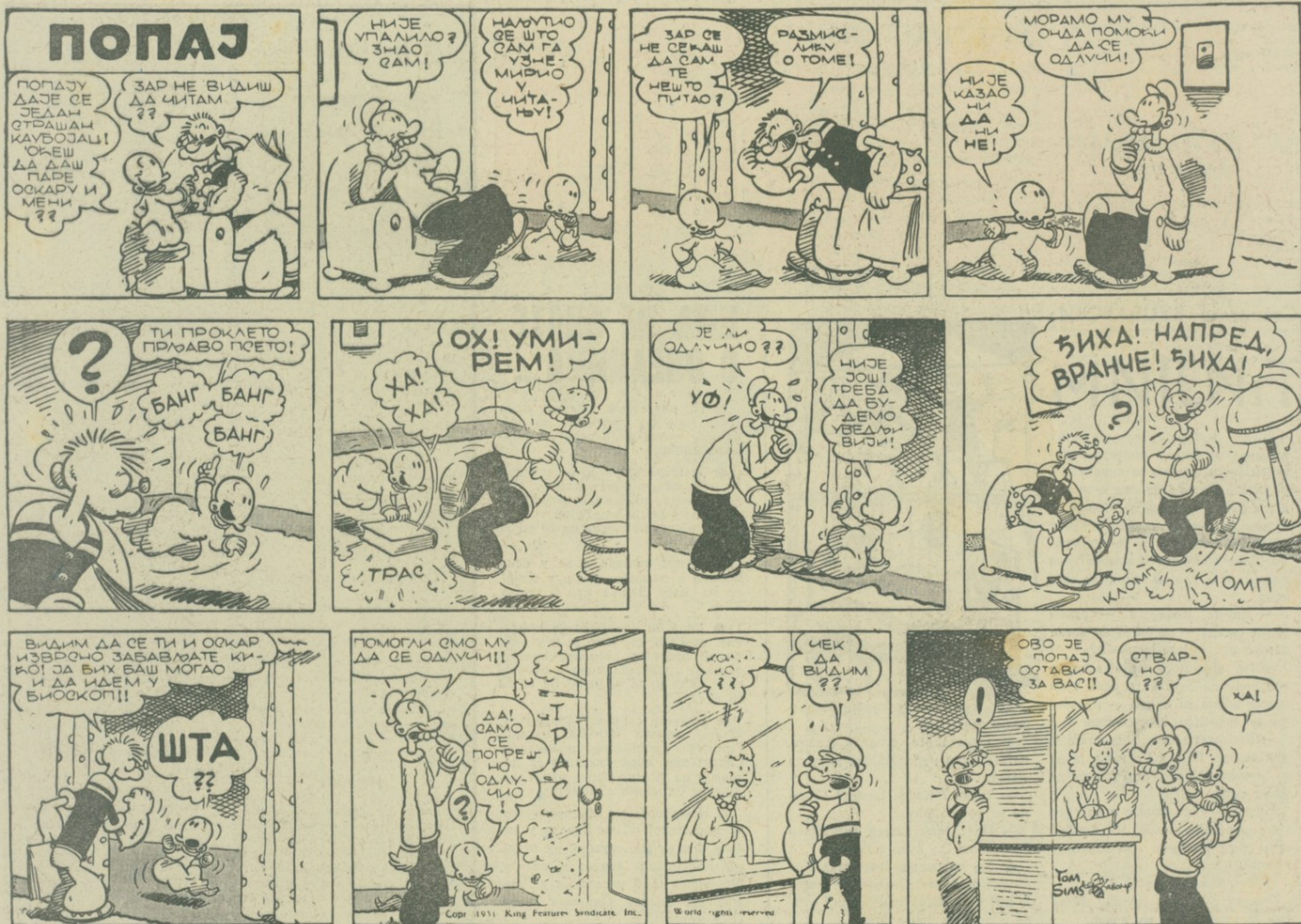
— Моји другови и ја идемо у зоолошки врт и бићемо мали мајмунци, хоћем ли и ти да се играш са нама.

— А шта ћу ја бити?

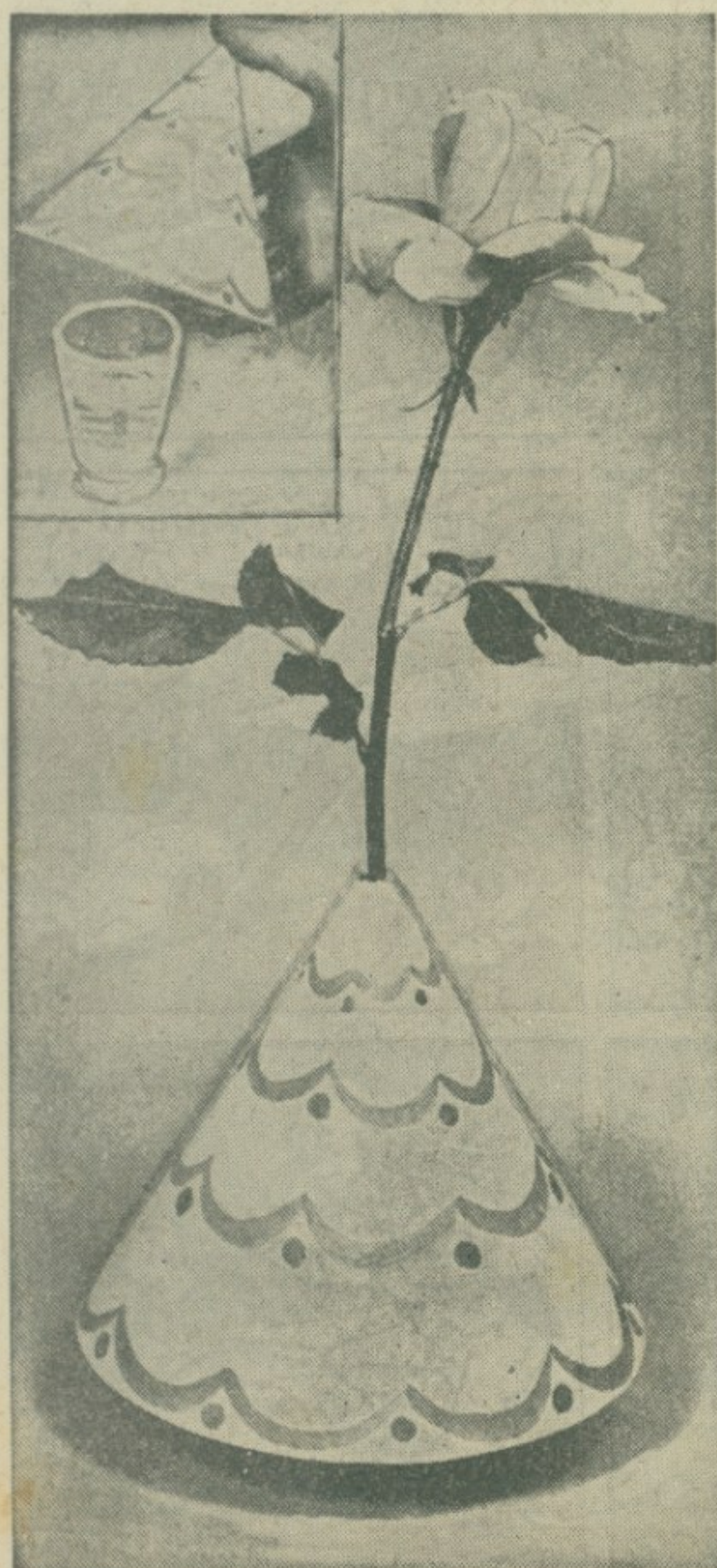
— Њеш посетилац и делићем нам слаткише.

• НАПРАВИ САМ •

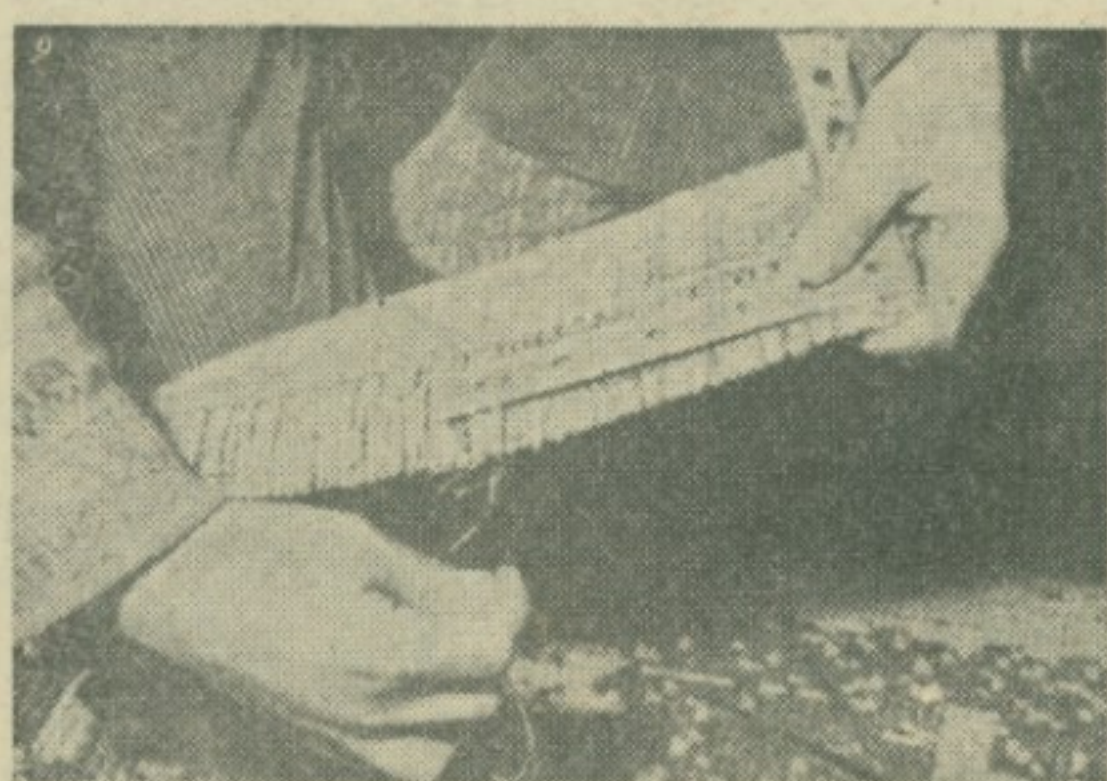
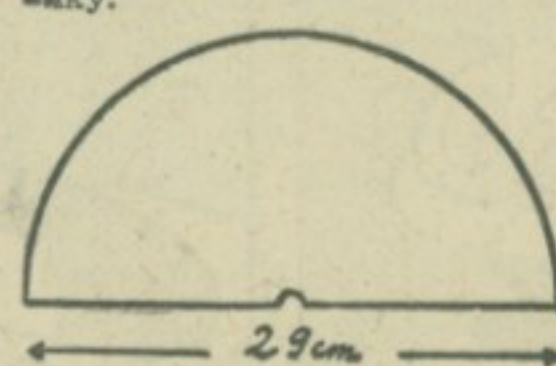
»Обучени« цвећ — поклон за маму

Овај „обучени“ цвет ће свакако бити најдражи поклон вашој мами за њен празник 8. март, погодан кад буде сазнала да сте га ви лично за њу направили.

Ево како ћете направити „одећу“ за цвет: на чврстом папиру за цртање нацртајте полукруг чији ће пречник износити 29 сантиметара. Опсечите га, савијте у облику купе и залепите на ивици. За тим га украсите по жељи.

На чашу напуњену водом ставите купу којој сте исекли маказама врх и унутра ставите стабљичку цвета.

Поклон мами предајте на тацни или мањем послужавнику.

„НЕПОСЛУШНИ“ ТЕПИХ

Колико пута сте се сапљели о ивице тепиха које се посуврну. Покаткад сте можда и пали. Да би се избегло ломљење ивица као и незгодно падање, предложимо вам да испод сваке ивице на тепиху ставите металне или дрвене углове са отворима, да бисте их могли заштити. Видећете да посувраћања више бити неће.

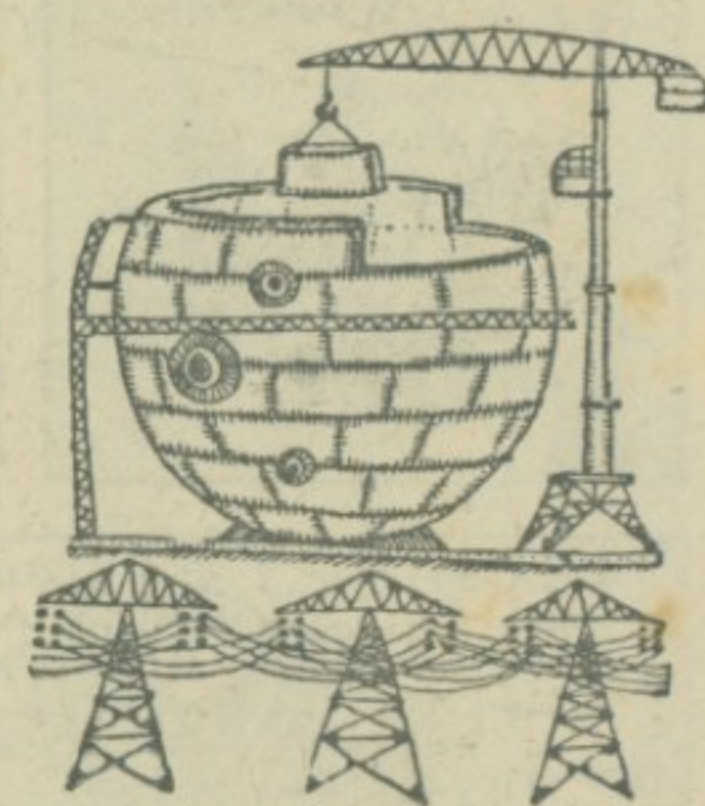
КОТЛОВИ ОД АРМИРАНОГ БЕТОНА

У Енглеској, у близини града Англесија у северном Велсу, гради се атомска електрична централа јачине 1180 мегавата. Грађевинским пројектом предвиђено је подизање два сферна котла прорачуната за притисак од 30 атмосфера. Котлови ће бити изграђени од (бар за котлове) необичног материјала: од плоча армираног бетона.

Унутрашњи пречник котлова износиће готово 30 метара. Зидови котлова биће на најтањем месту дебели 3,5 метра. Тежина сваке „лоптице“ износиће више од 80 хиљада тона. На израду котлова утрошиће се око 5 хиљада километара преднапегнуте челичне арматуре. Унутар котлова биће смештени реактори, компресори, гасоводи.

Модел котла изграђен у размери 1:12, био је приказан делегатима 3. међународне конференције за мирнодопску примену а-

томске енергије одржане у Женеви. Иако умањен за дванаест пута модел је био импозантан: висок 3,6 метара и тежак 24 тоне.

ЗЕЧЕВИ — ПОВРТАРИ

На плантажама парадајза у Холандији испробан је необичан начин борбе против корова.

У баште у којима су расле биљке парадајза били су пуштени кунићи. Као што су стручњаци и очекивали, кунићи су појели све — само не парадајз. Од ових иначе прождрљивих животињца нису страдали ни сочни струкови биљке.

ке, ни њихово нежно зелено лишће, ни цветови, а ни замеси плода. У једној од највећих стаклених башти у Европи, где је први пут примењен овај начин борбе против корова, било је запослено 75 дугоуких помоћника. Ипак треба рећи да су зечеви извршно испуњавали своју дужност само док плодови нису почели да зру јер од зрелог парадајза нису „окретали главу“.

ЗА ЛЕПОТУ...

До занимљивих закључака дошли су мађарски статистичари. Њих је овог пута занимало: колико је током прошле године потрошено у Мађарској на личну хигијену и козметику. Цифра коју су добили занста је импресивна: 1 милијарда и 100 милиона форинти. Половина те суме остала је у фризерским и козметичким салонима. Топе треба додати 812 тона зубне пасте, 6 милиона бочица и туба разних кремова и 1,200.000 ружева за усне.

Ripley's

Веровали или не!

РЕКА КОЈА ТЕЧЕ У КРУГ

РЕКА ТАРН У БЛИЗИНИ АМБИАЛЕА (ФРАНЦУСКА) ПРАВИ КРУГ ЧИЈИ ЈЕ ПРЕЧНИК 3 КИЛОМЕТРА

ЖЕНА ПОЗНАТОГ ФРАНЦУСКОГ КОМПОЗИТОРА

РА ФРАН-СОА-АДРИ-ЖЕНА БУАЛ-ДЖЕА УДА-ЛА-СЕ, 13 ГОДИ НА ПОСЛЕ ЊЕГОВЕ СМРТИ ЗА СВОГ ПАСТОРКА (1847)

НАЈСТАРИЈА ПОЗОРИШНА УЛАЗНИЦА

ПЛОЧИЦА ОД ПЕЧЕНЕ ИЛОВАЧЕ ОСИГУРАВАЛА ЈЕ ПОСМАТРАЊЕ ЈЕДНЕ МЕНАНДРОВЕ КОМЕДИЈЕ КОЈА ЈЕ ИЗВОЂЕНА ПРЕ 2.288 ГОДИНА

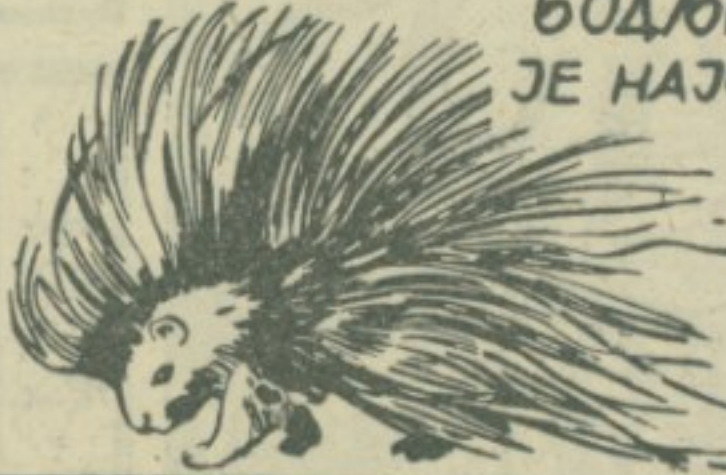

ЗЛАТАН ТРАГ

АЛЖИРСКИ ВЛАДАР АРУБ I (1477-1518) БЕЖЕИ ОД ШПАНСКЕ ВОЈСКЕ КОЈА ЈЕ ОПРЕЛА ЗАМАК ТЛЕМБЕН ПОКУШАО ЈЕ ДА ЗАДРЖИ ГОШИЦЕ БАЦАЈУКИ ИЗАСЕБЕ ЗЛАТНИКЕ И ДРАГО КАМЕЊЕ! ШПАНЦИ СУ ПОКУПИЛИ БАЧЕНО БЛАГО, АЛИ СУ ЗАХВАЉУЈУКИ ВАШ ТОМ ЗЛАТНОМ ТРАГУ СТИГЛИ АРУБА И УБИЛИ ГА НА РЕЦИ ХУЕКЕДИ!

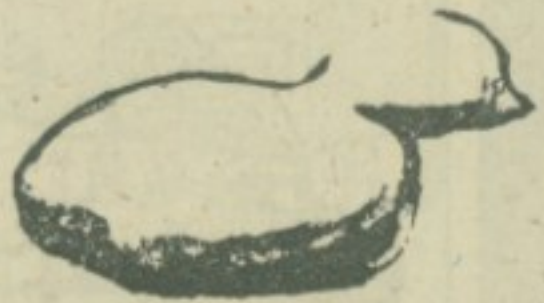
БОДЉИКАВО ПРАСЕ ЈЕ НАЈСТАРИЈИ СИСАР

ЊЕГОВИ ПРЕЦИ ПОЈАВИЛИ СУ СЕ НА ЗЕМЉИ ПРЕ ВИШЕ ОД 40 000 000 ГОДИНА И СТАРИЈИ СУ ОД МАСТОДОНТА

БРЕСКВУ

ЧИЈИ ОБЛИК ПОДСЕЋА НА ПТИЦУ НАШЛА ЈЕ ЛОРЕТА ХИЛ ИЗ БРОНКСА (САД)

ПРЕМА РОМАНУ В. ИГОА

ЗВОНАР БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ

НЕМА ДИМА БЕЗ ВАТРЕ

Догодило се то у телевизијској студији у Крајстречу, на Новом Зеланду. Поглавица једног јужноамеричког племена, био је позван у студио да би пред телевизијским камерама показао своју вештину добијања ватре — тренејем. Дим који се појавио као резултат његовог напора, активирао је аутоматски уређај за заштиту од пожара и алармна сирена је почела да урла. Сигнал је сигнал и ватрогасци су похитали на место пожара не распитују-

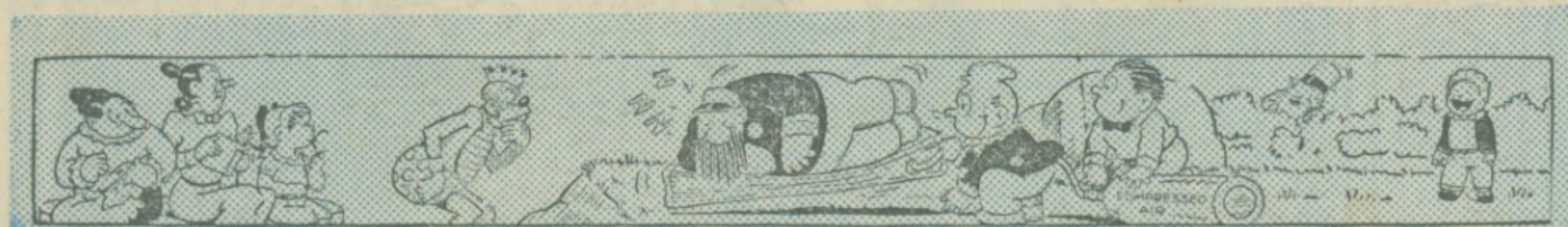

ћи се за детаље. Стигавши у студио, ватрогасци су доживели пријатно разочарање: пожара није било. Ипак, вештина индијанског поглавице веома их је заинтересовала па су остали да посматрају све док снимање емисије није било завршено.

МУСЛИН ОД МЕТАЛА

У Холандији је направљен синтетички муслин од метала. Намењена за прављење завеса ова тканина садржи метални слој начињен од „испареног алуминијума“ са термо-изолационим својствима, која дозвољавају да светлост продре али изолира од хладноће зими и топлоте лети.

ТРИ ТОМАСИНИНА ЖИВОТА

На дан 17. фебруара 1895. патентирали су Луј и Огист Лимијер свој проналазак „кинематограф“, чији је развој достигао неслупљене размере

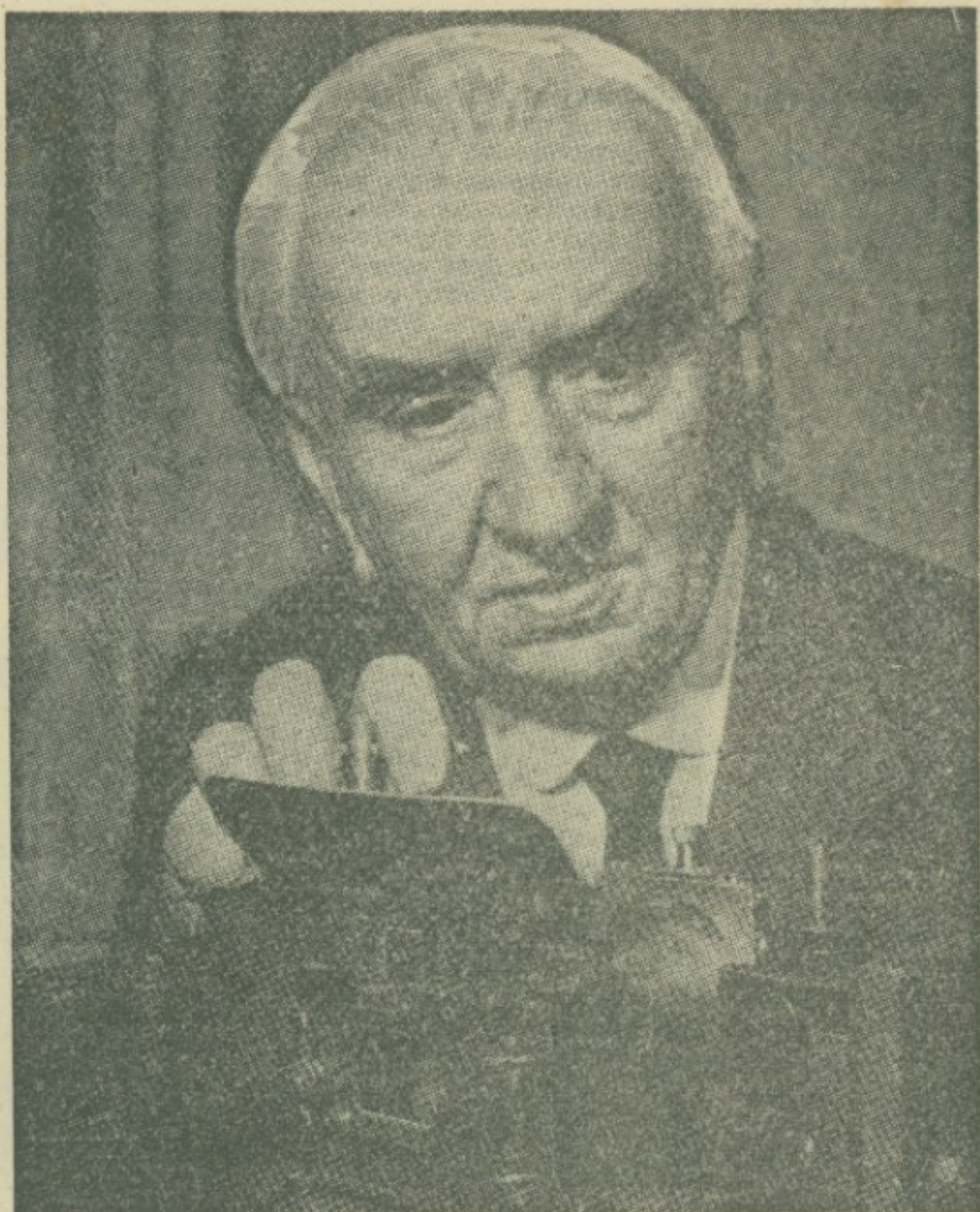

ПОЧЕВ од „живих сенки“, што их је остваривао Платон у пећинама крај Атине, кроз векове су људи покушавали да прикажу кретање живих бића помоћу механичких апарата.

Као и код неких других проналазака уобичајено је навођење само имена главних истраживача, иако су понекад имена сваштара — аматера исто толико важна. Често су обичне играчке доносиле важнија открића него компликовани механизми стручњака.

У средњем веку појавио се низ направа, које су помоћу пројектованих сукцесивних цртежа доча-равале покрете. Овакви „изуми“ у-савршени су касније и изазвали сензацију код посматрача. Познати су под називом „чаробна лампа“, „магични добош“, „живи то-чак“ и слично.

Почетком 19. века идеја „покретних слика“ узима све више маха. Већи број физичара, илузиониста, фотографа, електричара дао је своје прилоге. Отада се ради у два правца. Прво да се учини што ви-

СЕДАМДЕСЕТ ГОДИНА ФИЛМА

ше узастопних снимака, а затим да се снимци пројектују на платно.

У ствари постанак кинематографије био је омогућен јединим својством (или маном) људског ока да виђену слику задржи у себи један тренутак после светлосног надражаја. На такав начин узастопни снимци или ствари у покрету могу да изазову у нашем оку илузију кретања.

До данас није завршена борба за приоритет око проналазача кинематографије. Почетак њене историје везује се за имена Луја и Огиста Лимијера, проналазача из Лиона. Ипак треба одати признање и осталим радницима на овом пољу. Крајем прошлог века радило је у Француској, Енглеској, Немачкој и Сједињеним Државама неколико научника независно један од других. Резултати дуготрајних напора и покушаја Мајбрида Аншица, Скандановског, Јансена, Мареја, Деменија, Ренеа, Фрис-Гри-на Едисона и многих других у-трли су пут проналазачу браће Лимијер.

Велики научник Едисон усавршио је апарат за снимање, први употребно целулоидну траку и про-нашао перфорацију траке, што је

омогућило да се она правилно ни-же преко малтешког крста. Иако је патентирао апарат за пројекци-ју Едисон није хтео своје филмо-ве да пројектује на платно. Сма-трао је да ће његов изум престати да интересује публику чим се буде упознала са њим.

Браћи Лимијер припада заслуга углавном због тога што су компле-тан проналазак предали јавности. Они су у Лиону створили малу фа-брику. На дан 17. фебруара 1895. го-дине патентирали су свој изум „ки-нематограф“, и приказали, месец да-на касније, пред комисијом науч-ника, свој први филм „Изазак рад-ника из фабрике“.

У индијској сали „Гран кафеа“ на булевару Каписин у Паризу при-ређена је 28. децембра 1895. године прва успела јавна биоскопска пред-става на свету. Десетак кратких филмова трајало је укупно петна-естак минута. Три године касније браћа Лимијер су обуставила сво-ју продукцију. Они раде и даље на усавршавању кинематографије, али Лимијери нису били уметници, већ научници, који су другима пружи-ли услове да створе једну масовну забаву и нову уметност.

НОВ КУВАР

Странице куvara, због че-сте употребе, толико се у-прљају да изгледају врло ружно. Да би ова врста приручника, која је заиста у свакодневној употреби, остала чиста, у Немачкој је изишла нова врста ку-вара. Уместо да домаћица преврће странице, она обр-ће један ваљак на коме је намотана хартија са тек-стом рецепата. И ваљак и хартија налазе се испод стакла, па домаћица полако окреће и кроз стакло чита оно што јој је потребно да би видела како треба да справи неко јело или ко-лаче.

СРЦЕ И ЧАСОВНИК

У Јапану желе да повра-те моду мушких цепних ча-совника. Већина мушких ручних сатова аутоматски се навија приликом покретања руке. Сличан принцип биће примењен и за цепне часовнике. Они ће бити то-лико остљиви да ће их от-купај сат покретнути да поново прораде. Наравно, ти часовници мораће да се носе на грудима у пределу срца: у цепу на кошуљи или у цепу од прсника.

У НЕКОЛИКО РЕДАКА

У Сједињеним Америчким Др-жавама потрошња цигарета сма-њила се у прошлој години за 3 одсто. Док је у 1963. години попу-шено укупно 524 милијарде ко-мада цигарета, у 1964. години ова количина износила је 508 мили-јарди. Потрошња цигарета по глави становника смањила се од 4345 комада, на 4135.

*

Светска производња хране по глави становника у 1963—64. би-ла је мања него у 1962—63. Пре-ма проценама, светско становниш-тво повећало се за 2 одсто, али је производња хране повећана само за нешто више од 1 одсто. Укупна пољопривредна произ-водња у свету повећала се за 1 до 2 одсто. Бројке показују да у пет протеклих година није било општег повећања у светској по-љопривредној производњи по глави становника.

*

После САД, Француска је нај-већи потрошач вискија. За две последње године удвостручила се потрошња на 10 милиона боца.

*

У грађевинарству Француске прошле године догодило се око 300.000 несрећних случајева при-раду. Од тога је било 800 смрт-них.

*

Да ли је алергија заблуда или стварност? — пита се један фран-цуски лекар који је скоро обја-вио књигу под тим насловом.

Одговор гласи, да је то болест будућности и да је време да се предузму превентивне мере.

*

Смртност у Сједињеним Аме-ричким Државама —приписује се углавном срчаним болести-ма, раку и парализи мозга. Две трећине смртних случајева насту-па због обољења срца (707.830), затим рака (285.362) и можданих удара (201.166).

Тежина бивших пушача

Лекари често чују од пације-ната који имају намеру да пре-кину с пушењем да се боје да ће престанком знати добити у те-жини. Овај страх је оправдан јер произлази из чињенице да бивши пушачи у намери да за-варају сами себе уместо цигаре-та сваки час стављају у уста бом-боне, чоколаду или воће. Нарав-но да све то гоји. Али према ми-шљењу лекара ове реакције су пролазне и уз мало воће тежина остаје нормална или се пак убр-зо враћа на нормалну. А да би се овај прелазни период олак-шао, они предлажу да се жваће — наравно не стално и не на сваком месту — жвакаћа гума.

Како ко замишља спортске термине...

„КАЗНА КЛУПА“

„ОДБРАМБЕНИ ИГРАЧИ ПРАВЕ ЗИД“

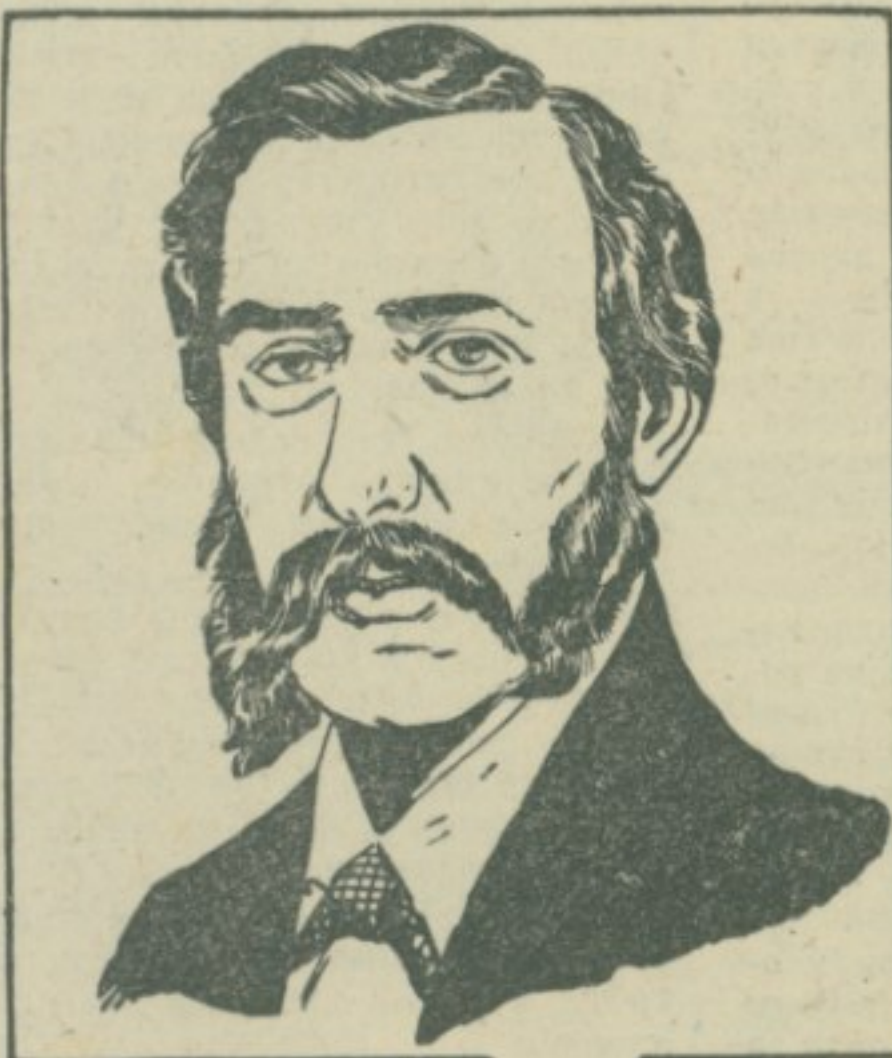

„БОРБА У ПАРТЕРУ“

„КАЗНИ УДАРАЦ“

КЊИЖЕВНИК БРЕТ ХАРТ

Френсис Брет Харт један је од најве-ћих америчких приповедача. Рођен је у источном делу САД. Касније је прешао на запад где је неко време боравио у лого-рима копања злата. Две приповетке и је-дна песма, које дочаравају романтичну атмосферу међу копачима злата, брзо су га представиле читалачкој публици и до-неле му славу.

Харт је рођен 26. августа 1836. године у Олбени, у држави Њујорк. Отац му је умро кад је он имао осам година. Поро-дици је остала само једна богата библио-тека. Мали Брет је био принуђен да на-пусти школу и да почне да ради већ у својој тринаестој години. Очева библио-тека му је помогла да упозна енглеску и америчку књижевност.

Међутим, Брет се није зауставио само на читању; он је веома рано почео и сам да пише. Иако је одрана веома ценно и волео Дикенса и његов начин писања, све до тридесете године је писао само сти-хове. Кад је био у 11. години једна њу-јоршка публикација му је објавила једну песму.

Године 1853. Хартова мајка је кренула у Калифорнију. Брет и његова сестра та-мо су пошли годину дана касније. Дола-зак у нову средину био је за Брета вео-ма значајан; представљао је прекретницу у његовом животу. Брет се нашао у новој средини коју су карактерисали шароли-кост и узбуђење. Сликајући ту нову, ди-намичну средину, Брет је стекао славу.

НЕКАДА су се људи питали чему служи азот и шта би се са њим могло урадити. Међутим, данас се питамо шта се све не може њиме постићи. Азот је — било у течном било у гасовитом стању — постао један од веома интересантних индустријских продуката.

Свемогући азот

Стотине занимања данас зависе од ове супстанције за коју се доскоро веровало да је потпуно некорисна и просто се бацала. Данас, међутим, његова употреба простира се од хирургије до смрзавања хране.

За свој успех азот може да захвали двома својим особинама. Прво, то је један од најинертнијих елемената. Док је раније сматрана као сметња, ова инертност се сада претворила у велику корист. Уместо ваздуха гасовити азот користи се за спречавање експлозија на двадесетак разних места код производње анти-детонатора за бензин, приликом млевења извесних ме-

тала, у бензинским танковима авиона итд.

Друго, течан азот је веома хладан. Он кључа на минус 190° Целзијусових. Донедавно многе врсте хране не би могле бити замрзнуте конвенционалним начином мржења, пошто температура није била довољно ниска. За време лаганог замрзавања ледене иглице разарају нежне челичне и дове-мембране. Услед тога по одмрзавању парадајз постаје мек, јагоде губе боју и сокове, црни лук губи своју чврстину. Сада међутим, ово или друго воће и поврће када се замочи у течан азот мрзне се готово тренутно и тако задржа-

ва све своје природне особине.

Годинама кола хладњаче, или вагони-хладњаче, зависили су од механизма за замрзавање и најмањи квар тога механизма могао је довести милионске штете. С друге стране, замрзавање са течним азотом је потпуно сигурно и не зависи ни од каквог механизма који би се могао покварити. Супер-хладан течни азот кључа и претвара се у гас када се смањи притисак отварањем вентила. У том случају гас се рашири по целим колима-хладњачи и тако ствара потребну температуру.

Због тога азотне пумпе стално нижу на све стране. У САД на пример, се на неким местима може добити на истој пумпи гориво за дизел-моторе као и течни азот. Течни азот се пумпа као и друга течна горива. Са минималним губицима он се може чувати дуже времена у добро изолованим термос-боцама.

Грађевински инжењери су пронашли једну изванредну употребу ниске температуре течног азота. Инсталације одводног канала

у подземној железници у Паризу престале су једном да функционишу када је прилив подземне воде постао већи од одлива. Наћено је решење на тај начин што је течан азот сипан у цеви које су водиле у оближње земљиште. Ускоро је земља постала тако замрзнута као камен. На тај начин прилив претеране воде је заустављен и инсталације су поново прорадиле.

Азот се налази у великим количинама свуда око нас.

Он сачињава 78% Земљине атмосфере. Пре пола века научници су пронашли како да помоћу огромног притиска произведу амонијак од азота и водоника. Као што је познато, амонијак је главни састојак модерне индустрије вештачког ђубрива. Све до пре десетак година то је била готово једина употреба азота. Тек педесетих година овог века, појавиле су се велике количине течног азота као споредног производа при издвајању кисеоника из ваз-

духа (кисеоник на пример служи за погон васисонских ракета).

И научници су се дали на посао. Прво су увидели практичност употребе азота у смрзавању хране. А после тога су почеле да се нижу и друге практичне користи.

Течан азот отвара нове видике биологији. Његова веома ниска температура даје скоро бесмртност било ком ткиву или микро-организму. Семе бика може да се чува и корисно користити и више од десет година ако се замрзне течним азотом. У хирургији већ се користи течан азот за лечење извесних оболелих хелија мозга. Такође се користи и приликом операције очују.

Само пре десетак година тешко да је употребљавано више од пола милијарди кубних метара азота ван индустрије вештачких ђубрива. Данас је та цифра прешла тридесет милијарди кубних метара и очекује се да ће бити три пута већа од 1970. године. Та цифра, кажу неки, није лоша за једну супстанцију за коју се до скоро говорило да није корисна ни за шта.

Из науке
и
технике

Ма колико да су опасне ове ђаволске замке, човек се из њих може извући

МОЧВАРНЕ низије на југу огромног Окехобе језера у Флориди са својим бујним суптропским биљним и животињским светом представљају прави рај за биологе. Једног летњег јутра у ову дивљину продри су студенти Цек Пикет и Фред Стал, натоварени тешким раницама да скупљају биљке паразите. Пут их је водио уз обалу малог готово исушеног воденог тока. Наједном је Пикет који је ишао напред узвикнуо:

— Стани! Овде нешто није у реду.

Оно што му се учинило као чврсто пешчано тло изненада се показало као танка кора која се ломила под његовим ногама. Упао је до чланака. Журно се спотисао даље да би нашао упориште, али са сваком кораком све је дубље упадао у кашу. Зачас је био упао до колена.

— Ово је живи песак! — узвикнуо је ужаснутим гласом. — Дођи да ми помогнеш!

Стал је знао да је било бесмислено да скочи за пријатељем. Тада би обојица упали у замку, а километрима унаоколо није било никога ко би им могао притећи у помоћ. Потрчао је у шуму да донесе неку грану. Пикет се, међутим, очајнички борио.

је опет погледао, нијега више није било, само глатка пешчана површина која је изгледала сува.

Код Бирдена у Арканзасу пролазило је дуж Квачите једно ловачко друштво. Када су људи из честара избили на чистину одједном су застали. Је ли то људска глава испред њих у песку? Стварно! Као одрубљена стоји ту, укочених очију упртих у небо. Неки ловци су потрчали, али само неколико корака. Тада су схватили: живи песак! Глава је припадала човеку који је до врата утонуо у песак и умро од глади.

Живи песак познат је од давнина. Сматра се да је смрт у њему нарочито страшна, па су се због тога аутори романа и филмских сценарија често њиме служили да би изазвали жељу код публике.

Шта је стварно живи песак? Иако се он појављује свуда у свету, дуго се није знало ништа тачно о њему. Једни су веровали да се он састоји од нарочито глатких и округлих зрна песка која се услед оптерећења котрљају једно о друго као куглични лекаји. Други су сматрали да зрна песка услед неке слузаве супстанце постају ливава.

Када је америчка армија умарширала у Немачку где су велике површине земљишта мочварне, стекла је многа искуства приликом кретања војних јединица на несигурном тлу.

У априлу 1945. године нападнута је из авиона једна америчка допунска колона код Вајмара. Човек

стао је чврст као обалски песак. Професор је посетио сељака коме је припадала ливада са живим песком и упитао га шта он мисли о тој ствари.

— Смешна је то прича, — одговорио је овај. — Понекад је песак на томе месту мекан, а некад чврст. Ако дођете у августу, можете на њему — играти.

Август је у овоме крају најсупљим месец. Можда је нешто у вези

масу. Зрнца више тада не мирују једно на другом, него их водени дупек носи или одржава у лебдећем положају.

Има више врста живог песка. Што је песак финији, потребан је мањи притисак воде да га размекша. Ако је врло фини, а струјање воде врло јако песак постаје толико мек — иако често изгледа као бетон — да човек пропада већ при првом кораку. Грубљи песак или онај кроз који вода полаганије продира не попушта тако брзо. Он издржава по неколико корака, а то је понекад довољно да се човек извуче. Ако човек не изгуби живце може у живом песку да плива као у води: у физикалном погледу он се понаша као текућина. Тело упада само толико дубоко док не потисне количину песка која одговара његовој властитој тежини. Песак услед своје веће специфичне тежине носи чак боље него вода.

Недавно преминули геолог и експерт за живи песак Жерар Матес сматрао је да свако ко много борава у природи мора да зна све о живом песку. Сам Матес је доказао да се из живог песка може побегти ако се правилно поступа. Приликом својих испитивања на једној реци у Колораду једном је пред подне запао у живи песак. Када се коначно извукао и осетио под ногама чврсто тло сунце је већ залазило. Потребно му је било осам сати да пређе три метра пута. Матес се могао спасти зато што је знао шта је живи песак и како човек у њему треба да се понаша.

Ево неколико савета из искуства:

Покушај да трчиш. То је могуће у многим врстама живог песка, али мораш бити хитар. Приликом трчања прска муљ, испод ногу тако да их можеш извући пре него што дубоко упадну. Али ако тако брзо упадеш да nisi у стању да трчиш, тада...

Лези на леђа. Тада ћеш пливати на површини и бићеш способан да се крешеш.

Ослободи се сваког баласта. Одбаци пушку, откопчај раница. Ако имаш времена скини тежак манџа.

Не млатарај рукама кроз ваздух. То је грешка коју жртве живог песка увек чине у филмовима. Пусте их да леже горе на песку.

Вичи у помоћ. Затим останите мирно да лежиш и чекај да ли ће се нешто помакнути.

Ако не дође помоћ, ваљај се лагано ка чврстом тлу или лези на трбух и прави покрете као да пливаш.

Све покрете прави полагано и обавриво. Муљ мора да има времена да тече око твога тела. Нервозни, нагли покрети лако изазивају ефекте усисавања услед којих ће твоја глава бити повучена у дубину.

Придржавање ових савета може многим да спасе живот.

СМРТНО НОСИИ ЖИВИ ПЕСАК

Стал је потрчао са једном дугачком граном и довикнуо пријатељу:

— Скини ранац!

Тежак терет притискивао је Пикета све дубље и дубље, а није био у стању да га се ослободи. У лепљивој каши није могао ручком да дохвати кашу. Грчевито је главу држао високо. Али упркос томе песак му је ускоро допр до браве. Последњи, очајнички крик — и уста и нос били су покривени. Вириле су само још широко отворене, ужаснуте очи.

— Држи се чврсто за грану! — узвикнуо је Стал.

Пикет је покушао да извуче руке из глиба, али је само још дубље упао главом. Стал је зарео грану у житку масу, гурнуо је Пикету испод груди користећи један камен као ослонац и покушао да га подигне; тада се грана сломила.

Сада је из муља провиривала само још једна нога и ранац. И то је тонуло. Стал је клонуо на камен и покрио лице рукама. Када

који је управљао првим возилом без одговораљаче је скренуо са цесте на, како му се чинило, пешковиту ливаду. Одједном је возач приметио како се његов камион нагнуо на страну. Хтео је да отвори врата, али није могао. Када је промолео главу кроз прозор видео је на свој ужас како његово возило лагано тоне као пробијен брод. Песак је допирао скоро до браве на вратима. Човек се кроз прозор успео на возачку кабину. Кроз неколико минута песак је домилео већ до шофершајбне. Између детонација бомби возач је чуо чудан, мљакцајући шум. Када је песак дошао до крова возачке кабине, човек је побегао горе на цираду. Ускоро је возачка кабина потпуно нестала.

Песак се све више пенјао. Коначно је човек искочио. Није стигао сасвим на цесту и утонуо до колена, али се ухватио за сноп траве на рубу цесте и успео да се извуче из глиба. Када је авионски

напад завршен камион је потпуно ишчезао.

Професор геологије Ернест Рајс Смит провео је дане и дане у испитивању једне рупе живог песка на једној ливади. Место које је лежало тик уз један мали поток било је на површини ишарано жутим и зеленим пегима од разних алги које су се нахватале. Када је професор бацно унутра камен, песак је почео сумњиво да се таласа: изгледало је као да је жив.

Чиме се овај песак разликовао од другог песка? Професор Смит узео је пуно ведро овога песка и испитао га микроскопски. Зрнца су изгледала потпуно исто као свако зрно песка — нека су глатка и округла, али већина груба и шошката. Према томе отпала је теорија о кугличним лекајима, а није било доказа ни за теорију о слузавој супстанци. Осим тога песак у ведру који је професор Смит стално влажио да би се алге могле добро развијати, изгубио своја типична својства. По-

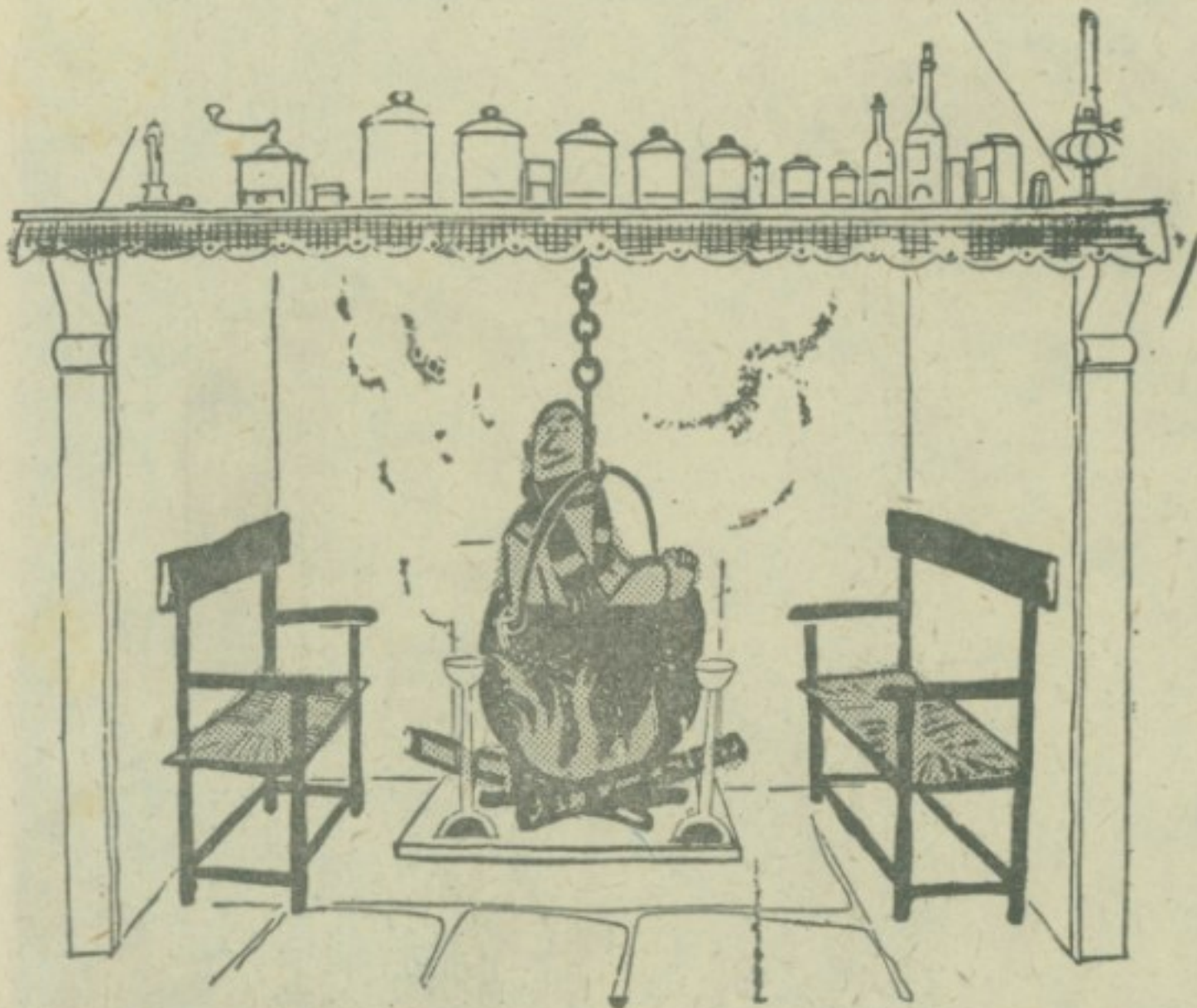
Њима је увек хладно.
За њих је зима право
мучење

ТО ЈЕ несхватљиво. Туберкулоза је практично савладана, а наука је можда на прагу да савлада и рак. Али, наука је беспомоћна кад треба помоћи милионима зимомрожљивих који пате сваке зиме.

Медицина о том проблему никад није водила рачуна. Али, данас, амерички ендокринолози посвећују специјалну пажњу овој појави. Не постоји никакав чудотворни лек, или бар још не. Али, лечење постаје могуће, ако се знају узроци зимомрожљивости.

— Прва грешка зимомрожљивог — објашњава један лекар — је у томе што шалом покрива нос. Он мисли да се на тај начин спречава назеб, али се догађа баш супротно.

Лице је заиста стратегијска зона првог реда у прилагођавању нашег организма хладноћи. Сваки

ЗИМОГРОЖЉИВИ излечиви болесници

пад температуре изазива у нашем телу праву хемијску фабрику, изненадну активност. Ко је дао узбуну овим „браниоцима нашег организма“? — Нерви нашег лица.

Ово су доказала два америчка лекара. Један човек, топло одевен али отвореног лица смештен је у одају у којој је било мање од два степена. Рекли су му да остане непомишан. После једног сата измерили су му потрошњу кисеоника: она се удвостручила што доказује да се организам борио против хладноће. За читаво то време температура овог човека пала је само за пола степена. Поновили су опит, али овог пута у лице пацијента пустили су топао ваздух. Организам није могао да реагује: температура тела је пала за неколико степени и човек је почео да дрхти читавим телом.

Борба против хладноће

Сам страх од хладноће довољан је да се најекиме. У томе се слажу и психолози и психијатри; по њима велик број зимомрожљивих

људи су малодушници. Наша чула нас варају — кажу психијатри. — Дрхтање је често ствар аутоустезије. Под хипнозом је лако убедити неку особу да јој је хладно: видимо како диже своју крагну, како дува у прсте и цокоће зубима као да је по лицу шиба леден ветар.

Манифестације страха и хладноће су сродне; и од једног и од другог се дрхти. Забринутост неких особа тумачи се већом осетљивошћу на промене температуре. Исти је случај и после неког психичког удара.

Од хладноће се може лечити. Назеби и бронхитис су много чешћи на крају зиме него у почетку јесени. За време другог светског рата руски војници пролазили су кроз драматичну обуку у „логору отпора према зими“, пре него што крену у борбу. Вежбали су руковање оружјем у салама чија температура није била виша од два степена. На себи су имали само кошуљу и панталоне. Али, у току зимских борби, број промрзлих на ногама и рукама био је

много мањи у руским него у немачким трупама.

У једној одаји живела су три човека 40 дана на температури од 7 степени. У почетку опита, три човека нису могла да скину капут а да се не најекне. После једне седмице, ове реакције је нестало. После месец дана били су лако одевени и то им ипак није сметало и часовима су играли шах.

Пилупе против зиме

Многи људи мисле да зими треба јести више меса. То је велика заблуда. Калорије меса дају организму најмање топлоте. Ескимима једу мале количине меса и много масти од фоке. Нама лекари препоручују да у зимске дане удвостручимо количину масноћа као што су бутер, уље, кајмак и млеко. Пуних шест месеци 22 младића провели су у хладним одајама у којима се температура кретала између 30 и 18 степени испод нуле. Из ових ледњача излазили

су само по четири сата дневно. Половина њих јела је масноће и шећер, а друга половина искључиво месо и разне друге масноће.

Особа у чијој је порцији било више шећера осећала се мање тремом. Поред тога била је у бољој кондицији када је јела мање, али чешће. Препоручљиво је да се у случају јаке зиме удвоструче доручак и поподневна ужина.

ЦЕПНИ ПАС

СРЕДИНОМ 19. века група енглеских рудара одлучила је да одгаји минијатурне псе. Желели су да то буде леп и довољно мали пас да би могли да га, у цевима својих капута, носе у рудник. Па ипак, тај мали пас је морао бити довољно јак да би могао да убија пацове и друге животиње.

Успели су да одгаје теријера тежине 5—6 кг. Он је имао мале, подигнуте уши и тамне, интелигентне очи. Његово крзно се делило преко средине леђа, а дуга права длака је висила са стране. Временом су одгајивани све мањи и мањи примерци од којих су понеки тежили само 3 кг. Њихово крзно је изгледало као чешљана свила и често се вукло по земљи. Око 1870. године одгајен је јоркширски теријер који се данас из Британије извози у многе делове света.

Најмањи британски теријер, јоркширски теријер, је једна од најсићушних раса која је икад постојала. Примерак ове врсте не сме никад да тежи више од 3 кг.

Мада се ова раса понекад описује као пас-играчка, то није савршени пас. Храбар и хитар, он је наследио све спортске квалитете својих предака. Неуморан на ногама, он воли јурнаву по пољима и хвата и највеће пацове и зечева. Упркос томе што је веома мали, он је одличан пас чувар.

Јоркширски теријери су црне и жућкасто смеђе боје кад се оштеће. Кад напуне три месеца, њихово крзно почиње да мења боју, и то прво на глави, и постаје боје старог злата.

Уколико су ови јоркширски теријери приказују на изложбама потребно је посветити пуну пажњу њиховом дотеривању. Да би се дуго свиленасто крзно сачувало од кидања или да се не би оштетило, обично се навија на папире или пантљике за време игре или вежбе. Још док је пас сасвим мали, на ноге му се стављају кожне чарापце да чешањем не би оштетио крзно.

КОВЕРАТ — АГИТАТОР

Пропагандни значај поштанских марка добро је познат. Марке причају о најразличитијим збивањима из живота човечанства. У последње време почеле су се употребљавати и илустроване коверте. У последње време? Не, први такав коверат са жигом који је говорио да је поштарина за писмо плаћена у готовом, појавио се у Енглеској пре више од сто година, још пре појаве поштанских марка. Тај коверат, један од првих у свету, био је украшен алегоричном сликом која је славила моћ Енглеске и развитак енглеске поште.

ВОЈНА ДИСЦИПЛИНА

Редов израелске армије Офари Маргалит — у Израелу желе служе редовак војни рок исто као и мушкарци — меће понав у Лондон на међународни конкурс за избор „Мис целог света“. Војне власти нису дозволиле лепотици-војнику да учествује на конкурс.

У ТОКУ боравка од пет до шест година у Русији био сам у неколико махова „убијен“. То су извршиле било неке организације, било појединци. Када сам се вратио у домовину сазнао сам да сам три пута био обешен, двапут стрељан, а једанпут да су ме на језеру Кале—Ишела рашчеречили дивљи Киргизи. Коначно да ме је у некој кафани у Одеси неки морнар убио ножем. То ми још изгледа највероватније.

Али не само мени, већ и моме пријатељу Колману, који је нашао штавише и очевине моје тужне и јуначке смрти. У листу, у чијој је редакцији радио, написао је чланак о томе по мене немилостиво догађају. Али он се није задовољио само тиме да напише вест. Његово добро срце га је натерало да ми сручи некролог, који сам прочитао одмах по своме повратку у Праг. На елегантан начин каљао је он успомену на мене, све у уверењу да се мртви не враћају.

Да бих га уверио да сам у животу, ја сам га потражио. Тако је настала ова прича. Ни мајстор грозне и ужасне Едгар По не би измислио тако језовит материјал за причу.

Писца мога некролога, нашао сам у једној прашкој пивари, баш пред саму поноћ, у доба када се оне затварају на основу неке царске наредбе још од 18. априла 1856. године. Он је гледао у таваницу. Са стола су келнери уклањали запрљане аршаве. Сео сам крај њега и благо упитао:

— Допуштате ли? Је ли ту слободно?

Он је и даље посматрао незнану тачку на таваници и логички одговорио:

— Молим, сада се управо затвара! Држим да се не исплати!

Узео сам га за руку и обрнуо га ка мени. Кратко време ме је немо посматрао, а затим је тихим гласом упитао:

— Да ли сте ви, молим, били у Русији?

Насмејао сам се:

— Дакле ви сте ме познали. Убијен сам у Русији у некој кафани приликом свађе с једним суровим, пијаним морнаром!

Пребледео је.

— Ви сте, ви сте...

— Да! — рекао сам наглашавајући. — Морнар ме је убио у некој јазбини у Одеси, а ви сте ми написали некролог.

Са његових усана отело се пригушено:

— Па зар сте ви читали што сам написао?

— Разуме се. Врло интересантан некролог изузев неколико нетачности, а при том још и необично дуг. Толико редова није написано ни о смрти Његовог Величанства Цара. Њему је исти лист посветио 152 ретка, а мени 186. Рачунајући ред по 33 хелера (како се слабо раније плаћало новинарима) то износи укупно 55 круна и 15 хелера.

— Па шта ви хоћете са мном? — упитао је у грози. — Да не желите можда да вам дам тих 55 круна и 15 хелера?

— Задржите тај износ! — одговорио сам. — Мртви не узимају хонорар за некролог о самоме себи.

Пребледео је.

— Знате шта? — рекао сам му — платићемо и њи на неку другу страну. Хоћу да с вама проведем ову ноћ!

ЈАРОСЛАВ ХАШЕК:

СУСРЕТ СА ПИСЦЕМ МОГА НЕКРОЛОГА

— Па зар немате времена до сутра? Само сам га погледао. Викнуо је: — Плати! Пошто сам дозволио кочијаша са угла, наредио сам писцу мога некролога да седне. Кочијашу сам леденим гробним гласом рекао: — Возите на Волшанерско гробље! Аутор мога некролога се прекрстио. Дуго је владала неугодна тишина коју је прекидало само пуцкетање бича и рзање коња. Нагнуо сам се своје сапутнику: — Не чини ли вам се да у Жишкиној улици урлају пси? Он је задрхтао, усправио се у колима и промуцао: — Да ли сте стварно ви били у Русији? — Убијен сам у једној кафани у Одеси приликом свађе са неким пијаним морнаром — суво сам му одговорио. — Исусе, Маријо! — простејао је мој сапутник. — Па то је горе него Гетеова балада „Баук“.

Опет је завладала неугодна тишина. Стварно су однекуд заурлали пси. Кад смо стигли до Страшничке улице, наредио сам своје пратиоцу да плати кочијашу. Стајали смо обојица у мраку на Страшничкој улици.

— Да нема овде, молим, какав ресторан? — обратио ми се беспомоћно и плаћљивим гласом писац мога некролога.

— Ресторан? — насмејао сам се. — Сада ћемо да се испнемо преко гробљанског зида, па ћемо на једном надгробном споменику да говоримо о некрологу. Хајде, пениће се ви први и пружите ми руку!

Немо и тихо пружио ми је руку и ускочили смо на гробље. Ветар је меланхолично дувао између крстача.

— Не идем даље! Отело се са усана мога пријатеља. Куда ме вучете овамо?

— Сада — насмејао сам се при томе смехом од кога се он сав најекиме — ми ћемо погледати гробницу старе прашке породице Бонепиани. То је сасвим зашуптен гроб у шестом реду прве парцеле, одмах крај зида. Зашуптен је од оног дана када је ту сахрањен последњи потомак ове породице кога су овамо 1874. пренели из Одесе, где га је у некој јазбини убио морнар.

Мој пратилац се два пута прекрстио.

Када смо сели на надгробни споменик који је покривао прах последњег потомка прашког грађанина Бонепианија, узео сам благо за руку аутора мога некролога и почео тихо да говорим:

— Драги пријатељу! У гимназији су нам господа професори често причали о лепој и племенитој изреци: „О мртвима треба само добро говорити“. А ви сте се, међутим, трудили да о мени као покојнику што погрдније пишете. Када бих ја писао некролог, ставио бих да ниједна још смрт није изазвала толико болан утисак као смрт господина тог и тог. Писао би да је најлепша врлина преминулог господина писца била истинска љубав према свему добром, према свему што је чистом срцу свето. А ви сте, међутим, после моје смрти писали да је умро један лумпов и лакрдијаш. Не плачите! Има тренутака кад срце испуни чежња да се опише најлепши моменти из покојникова живота. А ви сте написали да је покојник био алкохоличар!

Писац мога некролога почео је кукавно да плаче. Његово јецање тужно се пробјало кроз гробљанску тишину и одзвучало негде код Жишкиног трга.

— Драги пријатељу — рекао сам — не плачите. Сада се ништа не може изменити.

После тих речи скочио сам преко гробљанског зида, потрчао кући гробљанског чувара, зазвонио и јавио му да сам у повратку кући са свог ноћног рада чуо јецање и то иза зида прве парцеле.

— Можда је то какав пијани удовац? — одговорио је цинички гробар. Ми ћемо га притворити.

Чекао сам иза угла. После неких десет минута чувари су писца мога некролога одвели у најближу полицијску станицу.

Он се бранио и урликао:

— Да ли је то сан или стварност?!

Кроз ВЕ КО ВЕ

ПРЕ СТО ГОДИНА

У марту 1865. године европски читаоци могли су у својим дневним или недељним листовима, између осталих вести, да прочитају и ове које доносимо.

АСТРАХАН. У Царевом округу, где се према предању налазила престоница Златне хорде, два сеоска дечака нашла су у једној могили 52 сребрене шипке са жиговима. По тврђењу археолога, ово је једно од најзначајнијих археолошких открића у последње време.

ЛОНДОН. У адмиралитету су приступили испити вању могућности замене каменог угља и других врста бродских горива — нафтом. Такође се испитује и могућност да и парне машине у фабрикама раде на нафту. Ако опити буду успешни, у флоти ће доћи до реорганизације. Сматра се да ће уштеде бити огромне, што ће јединим делом бити последница разлике у цени горива, а другим делом уштеде у простору који данас на бродовима заузимају залихе угља.

ЛОНДОН. На скупу географског одсека Краљевског научног друштва одржаном у Бату, познати путник Ливингстон прочитао је извештај о путовању по Африци и причао о својим необичним доживљајима и откривању реке Замбези и језера Нгали. Главне препреке на овом опасном путовању нису му долазиле од стране домородаца већ од стране користољубивих португалских трговаца робљем. Ливингстон је изразио мишљење да су афрички народи способни да заузму место међу образованим људима.

МАРОКО. Владар Марока издао је наређење о увођењу у његовој земљи електричног телеграфа. Владар, који све до сада без својих звездочатаца ништа није предузимао, и овог пута обратио се њима за савет. Али, упркос њиховом одговору да је телеграф „чедо“ нечистих сила и да ће господару земље и његовом дому донети само несрећу и пропаст, он није изменио своју одлуку и објавио је чак саопштом поданицима да ће за оштећење телеграфских уређаја и телеграфских стубова кривцу бити одрубљена глава.

УГЛЕДАО је високу, риђокосу девојку чим је ушао у ресторан. Била је чак лепша но што је очекивао. Прозлазећи крај њеног стола он је као нехотице махнуо руком. Чаша је испала из девојчине руке и разбила се. Све је изгледало као случајност.

— Страховито ми је жао. Можда... можда ћу смети да вам поручим другу чашу?

Она је прелетела погледом преко фигуре младог човека у елегантном мрком оделу. Видело се да је искрено ожалосио. Осмејнула се и кимнула главом у знак пристанка. Сео је за сто и убрзо су брбљали као стари пријатељи. Замислио поглед кестењастих очију, жив, енергичан говор — све је говорило њој у корист.

„Баш штета што је морам убити“ — помислио је.

Смртну пресуду донео је дански покрет отпора. Јер, та очаравална девојка по имену Цејн Хорни Гренберг била је немачка шпијунка, агент Гестапоа бр. А 305, кривац за смрт многих бораца-антифашиста.

Симпатични двадесет седмогодишњи младић, коме је тих јануарских дана 1945. године било наложено да изврши пресуду, дејствовао је под надимком Лиле Бјорн (Мали медвед).

Заједно са двојицом наоружаних другова, он је малом данском барком прешао уски мореуз што дели две земље и искрцао се на шведску обалу. Убрзо по доласку у Стокхолм добио је обавештење од своје „везе“: „Гренберг баш сада седи на првом спрату ресторана Куштенерхусет. Сама је.“ Затим је дошла возња таксијем кроз тамни град, „незграпност“ са чашом...

Бјорн се сетио случаја са једним својим другом, обавештајцем који је раније добио исти такав задатак. „Морали су га опознати: дозволио је себи да заборави на рат и заљуби се у девојку. Бјорн је посматрао девојку и почињао је да схвата свог претходника.

Затим је испричао Цејни да је побегао из Данске.

Цејн је била изврсно расположена. О себи није причала већ је, изгледало, желела да што више дозна о Бјорну.

— Ако сте избегли из Данске значи да сте преко мореуза прешли илегално. Како сте успели да заобиђете нацисте?

Бјорн је мало поћутао, а затим је полушатастом рекао:

— Прешао сам мореуз новим, тајним путем. Морао сам обећати да о њему ником нећу рећи.

Цејн га је пажљиво погледала, али му није почела постављати питања о „тајном путу“. У току неколико наредних седмица они

АГЕНТ А-305

су се често виђали, играли, вечерали, шетали. Понекад је изгледала жалосна, понекад живахна. Да, у њу се није тешко заљубити, при знавао је себи Бјорн.

Као учесник покрета отпора он је дизао у ваздух војна складишта, убијао је гестаповце и квислинге. Два пута су га нацисти хватили и он је оба пута успео да побегне.

По ипак, осећао је да је овај задатак тежи од свих. Бјорн је морао да сам себе стално опомиње да се Гренберг састаје с њим не из љубави, већ што се надата да ће преко њега доћи до важних војних обавештења.

Једном су седели у једном од се пареа оног истог ресторана где су се први пут срели. „Више не треба оклевати“ — помислио је Бјорн.

Стиснуо је девојци руку и казао.

— Хоћу нешто да ти кажем, драга. Ја нисам избеглица. Ја сам из данског покрета отпора. И сад сам баш добио наређење да се вратим у Данску.

Она је погледала младића право у очи и само запитала:

— Бјорне, волиш ли ме?

За тренутак умањено што није изгубио власт над самим собом, толико је искрено звучало њено питање.

— Да, драга, — одговорио је. Девојка је са олакшањем уздахнула, и казала:

— Бјорне, поведи ме са собом. Одмахнуо је главом.

— То је немогуће, Цејн. Немам право.

Њен глас је звучао меко, готово преклињући.

— Покушај, Бјорне, ради мене. Он као да је размишљао о њеној молби, а затим је запитало:

— Јеси ли кадгод била у Данској?

— Не!

Сад је Бјорн био уверен да она лаже. Било је то тачина познато у којим је хотелима одседали и с ким се виђала у Копенхагн.

— Поведи ме са собом — наставила је да моли. — Можда ћу ти бити од помоћи. Ја имам познанице у Данској.

Бјорн је одлично знао какви су били њени познаници. Према обавештењима којима је располагао покрет отпора, она се често виђала са водећим личностима Гестапоа. Најзад је попустио.

— Добро! Видећу да ли се може штогод учинити.

Бјорн је одржао обећање. После неколико дана обавестио је Цејн да је добио одобрење. Треба ло је кренути још те исте ноћи.

— Понећи само ручни кофер, ништа више — посаветовао је Бјорн.

У 10 часова увече 26. јануара сели су у воз Стокхолм — Малме.

— Из Малмеа — објаснио је он — ноћи ћемо тајним путем у Данску.

У одговор, Цејн се радосно осмејнула. Очигледно, сматрала је да је близу циља. Бјорн се нервирало, страховао је да га прате. Ипак, биле су предузете све мере предострожности. У исти тај воз, неколико тренутака пре Бјорна и Цејн, села је друга риђокоса лепа девојка. Она је имала код себе документа на име Цејн Хорни Гренберг и играла је улогу њеног двојника.

Било је готово сигурно да су агенти немачке обавештајне службе, знајући Цејнин опис, добили задатак да прате њено кретање у возу. Требало је да Цејн — двојник привуче њихову пажњу на себе...

Ноћни експрес тутњао је покрај насеља обасјаних месечином. Бјорн и Цејн седели су у полу-тамном купеу држећи се за руке. Бјорн као да није обраћао пажњу на трећег путника — високог мршавог човека који је у ствари био његов друг — илегалца. Убрзо су заспали. Неколико пута у току ноћи Бјорн се будио од морача у ходнику и нервозно стезао револвер у џепу.

У зору експрес је стигао у Малме. Бјорн је тек тада саопштио Цејни да се неколико дана морају задржати у хотелу. Тог дана, она друга риђокоса Цејн неколико се пута демонстративно прошетала по граду. Затим се под тим истим лажним именом вратила ноћним возом у Стокхолм.

После неколико дана Бјорн и Цејн, заједно с тројицом данских илегалца, сели су у такси и њиме стигли до једног забаченог кутка на морској обали. Ту их је чекала рибарска лађа. Запијање ветрова потпуно је угушило плесак тела баченог у море...

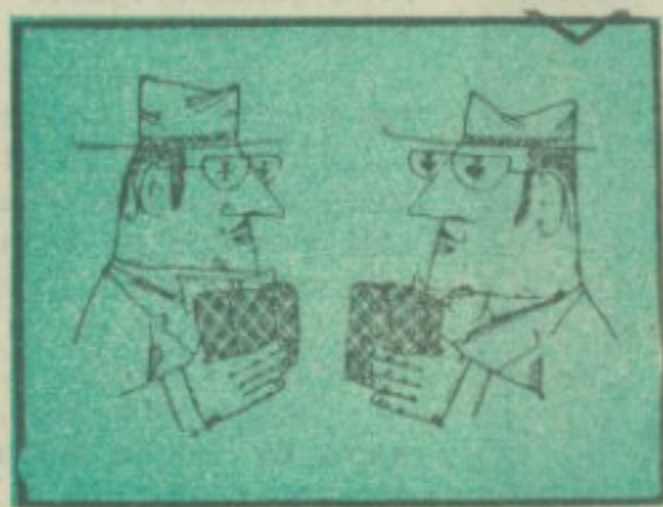
Тако се завршила та историја. На њу данас подсећају само примерци илегалних листова данског покрета отпора објављени током 1944. и почетком 1945. године у којима се опомињу илегалци да се чувају високе и лепе риђокосе девојке по имену Цејн Хорни Гренберг.

БРИГА О ВАРАЛИЦАМА

Време када су варалице на картама празиле цепове својих наивних партнера служећи се у игри картама које су биле „маркиране“ или кријући „дупле“ карте у рукавима — то време професионални картороши у Америци помињу данас уз презрив смешак.

Како и не би! Данас њима стоји на располагању свемоћни арсенал науке. Последња сензација у свету коцкара су карте на којима се налазе специјалним методом наштампани „знаци“. Ти знаци могу се видети само помоћу нарочитих наочара без којих се маркиране карте не могу разликовати од обичних.

Најзанимљивије је то да се и маркиране карте и наочари за њих могу слободно купити. Значи, свако може да постане варалица на картама!

ОКЛАГИЈА И СПОРТ

У Аустралији се негује нова врста спорта за који се претежно залажу жене. То је — бацање оклагје за развлачење теста. Недавно је у Аустралији било одржано такмичење у коме су, поред домаћих спортисткиња, учествовале и екипе Енглеске и Сједињених Америчких Држава. Победиле су Аустралијанке. Победница у појединачном такмичењу у бацању оклагје постигла је резултат од 37,5 метара. Аустралијски мушкарци с нескривеном стрепњом прате развијање овог спорта и боје се лакоће којом жене баратају овим кухињским реквизитом.

НИШТА НИЈЕ НОВО

Да би спојио благодети купања под тушем и возње на бициклу овај непознати проналазач је 1897. године направио у Паризу велосипед. Машина се налази усред једног пространих суда. Покретањем педале покреће се једна пумпа под чијим притиском излази вода из туша. Уколико се жели само возња на бициклу, славина се може затворити.

У ЈЕДНОЈ КАДИЦИ

Дете и тигар у једној кадици? Невероватно, рећи ће читалац. Међутим, малој Сали Дугар дивље животиње су стални другови у игри. Мајка мале Сали је дрсер у једном енглеском циркусу и девојчица је одрасла међу дивљим животињама. Тигар, који је у циркусу и дошао на свет, постао је њен љубимац. Мала Сали већ се спрема за живот циркуске јахачице. Засад највише воли да јаше — слопа.

ПОСЛЕ БОЈА...

Неки Џон Баркли био је јак у току првог светског рата 1914—1918. Учитељица која му је предавала ставила је једну примедбу свим ђацима, али је на њега несрећу Џон Баркли погрешно схватио ову опомену па је своју учитељицу Лили Тарт пријавио да је она велики пријатељ Немца, те је она због тога изгубила службу. Лили Тарт давно је умрла, али Џон Баркли и сад је жив и иако не може себи да опрости што је то учинио. Да би умирио своју савест, он се сада, после 50 година извинио мртвој учитељици преко огласа у новинама.

ДУШЕВНА РАВНОТЕЖА

У управној згради електротехничког концерта Маузнита у Токију, постављене су фигуре, у природној величини, руководиоца особља и стручњака овог великог предузећа. Радници и службеници могу на овим фигурама, а помоћу бамбусове трске, да искале своје незадовољство.

РУЛЕТ И ТЕХНИКА

Два инжењера из Западне Немачке одлучили су да употребе електронску рачунску машину за израчунавање највеће вероватноће добијања на рулету. Они су убацили у машину 20.000 цифара које се на рулету најчешће појављују. Машина им је израчунала најоптималнији варијанту улога. Сопственици казина нису се узалуд забринули.

ОДГОВОРИ:

БУДИТЕ ДЕТЕКТИВ

ДОГАЂАЈ У ХОТЕЛУ

Да је неколико био нападнут кад је отворио врата, и то тако неочекивано да није чак ни видео свог нападача, он би, падајући од удараца у подбрадак, испустио посуду са шољом кафе. Међутим, кафе је била остављена на столу крај врата.

САСТАНАК АГЕНАТА

Отнов саучесник био је — келнер!

ЈЕДНЕ тамне ноћи 1831. год. го-добрили морнарски момак из америчког теретног брода Горло ле-но се гегао по сумњивим улици-дама периферног кварта Каткуте. Три сенке шуњале су се за њего-вим стопана. Изненада је морнар осетио око врата очу. Чинило му се да је ласо пао с неба. Међутим, пре него што је Индијанац имао времена да притегне чвор, младић је нагло устукнуо и трзајем главе разбио нападачеву вилицу, а затим га дочекао на лакат и снажно пого-дио у стомак. Потом се брзо окре-нуо, и уместо да умакне, насрнуо је на двојицу нападачевих другова. Једног од њих је оборио муњевитим крошеом, али је за то време у руци другог севнуо нож. Сечиво је фијукнуло поред самог врата А-мериканчева. Баш у тренутку када се Индијанац спремао да понови напад, морнар га је замахом ноге скоро из висине кука послао у за-грљај друге двојице нападача.

Пре него што је напустио место неочекиваног обрачуна, морнар је нестрпљиво преврнуо цевове свог одела и извадио из њих један пред-мет. Била је то чудна дрвена кубу-ра, први револвер у историји. Мор-нар се звао Сам Колт, а дрвена и-

САРАДЊА

Сама Колта и Сама Морзеа...

грачка је била прототип чувеног колта чију ће славу први пронаћи каубоји преријама Дивљег запада.

Сам Колт је већ у четвртој годи-ни добио на поклон минијатурни топ од бровне. Наравно, то је била играчка. Није прошло ни пола сата, а мали Сам је у-крао црни барутни прах из оче-вог ловачког рога, а затим се про-ломила страховита експлозија. Срећом, штета је била искључиво материјалне природе.

Сам је живео у оно несигурно до-ба америчке историје када је брзо оружје представљало једину по-уздану залог безбедности сваког ваљаног момка. Отац га је као младића запослио у једној тек-

стилној фабрици, али црни демон брзометног оружја, који је прог-нонио Самову проналазачку уобрази-љу од његових младих дана, није му давао мира на новом радном месту. Да би ти живот био безбе-дан а погодак увек поузданији од поготка твог противника, шапутао му је тај демон стално на уво: ни-су ти довољни муњевити рефлекс и добро подмазан обарач. Мораш имати оружје којим се узастопце, без прекида, може упутити на про-тивника неколико хитаца.

Сам је конструисао једну четво-роцевку, страховито убојито оружје које је истовремено испаливало четири метка. Међутим, она је би-ла тешка а приликом првог испи-љивања потисна снага барута баци-ла је момка чак у други хошак радионице и скоро му поломиле ребра. Затим је Сам једну цев бо-ље напунио, али приликом првог испиљивања замало да није погину-ио. Претрпео је тешке контузије и сва коса на глави му је изгорела.

Сам се привремено мануо ћорави-посла. Користећи у то време ско-ро сасвим непозната својства гал-ванске батерије, приредио је дрем-љивим дућанијама свог родног градића Ворјула 1829. године праву сензацију. Сам је тада имао 15 година. Неколико дана раније о-бјавио је да ће на дан америчког националног празника пред радо-зналим светом дићи у ваздух ве-лики сплав постављен на средини језера, више стотина метара дале-ко од обале. Барут је потпаљено помоћу електричне жице коју је спровео са обале кроз воду до сплва. Била је то у ствари прва експлозија подморске мине у исто-рији.

Отац се после овог изванредног подвига младог Сама одлучио да свог опасног наследника удаљи из фабрике пре него што је он једног дана не разнесе. Уписао га на у-ниверзитет у Амхерсу. Сам се од-мах истаклао као један од најбо-љих ђака. Али после неколико но-ћни универзитетом се проломила страховита експлозија, а затим су лелујајући пламени језици захвати-ли цело једно крило старе зграде. За Сама није било другог излаза него да се као морнарски ученик укрца на брод Горло који је пло-вио за далека индијска мора. Тако је момак немирна духа доживео пустиловину са нападачима у Кат-кути која га је још више учврсти-ла у уверењу да његов дрвени про-тотип револвера треба што пре да „добије право грађанства“.

У Самово време постојали су са-мо тешки пиштољи који су се мо-рали репертирати за сваки пуцањ. Брзометни револвери којима ће се моћи пуцати више пута узастопце једноставним притискивањем на о-барач постали су Колтова огнеси-ја. Идеја да конструише револвер са брзометом које се окреће и аутоматски доноси метке у цев ја-вила му се док је посматрао како крманоши на броду причвршћују

свој точак увек код жељеног па-ока.

Сам је конструисао свој први прототип, таквог револвера али али сви они којима га је показао исмејали су га. Они нису могли ни да сањају да ће једнога дана у вестернима хероји прерије испи-љивати из Колтовог револвера по 36 метака узастопно! Сам је био самоуверен и упоран. Патентирао је свој изум у Вашингтону, а за-тим је ангажовао најбољег пушка-ра из Балтомора Џона Пирсона да му прави оружје. Није дуго по-трајало а Сам је сградио прву фабрику револвера у Патерсону. Међутим, Војна академија у Вест Поинту и други стручњаци, иако су признавали предност Самовог револвера над класичним пишто-љима, оклевали су да га усвоје за наоружање војске. Револвере су углавном прихватили полулегални одреди организовани за борбу против Индијанаца, затим банде и каубоји. Једино је командант ар-мије новоосноване државе Тексас Сам Волкер обилно користио но-во оружје за обрачунавање са А-пашима, Команџима и за борбу против Мексиканаца. Из сарадње два Сама настао је револвер Волкер-Колт.

Сам Колт је био свестран нова-тор и није га интересовало само брзометно оружје. Тако је он Са-му Морзеу, проналазачу телегра-фа, ставио на располагање свој из-ум, изоловани кабл, којим је Мор-зе спровео прве подводне и под-земне телеграфске линије. Прве телеграфске каблове који су ве-зивали Манхатан са Бруклином и новим Џерсијем поставио је Сам Колт.

Од новца зарађеног на телегра-фу Сам Колт је сградио велику фабрику колтова која је за време америчко-мексиканског рата 1846. године лиферовала револвере аме-ричкој војсци. Занимљиво је да су се Мексиканци много брже прила-годили револверима него Амери-канци. Касније су они постали глав-ни поручници Колтових револвера. После мексиканског рата колт се прочуо у целом свету и наруџбине су пристизале из Енглеске, Кине, Француске, Русије. Захваљујући интересовању целог света, Колт је постао први човек на свету који је масовно производио оружје.

Сам Колт је врло брзо постао и један од најбогатијих људи у САД. То му је, између осталог, о-могућило и његов изванредни пос-ловни дух. Када је турском султа-ну, коме је поклонио пар револве-ра, хвалио изврсна својства новог оружја, он је као узгред споменуо да је руски цар већ поручио 10.000 колтова. Султан се намрштио и одмах је поручио исто толики број револвера за Турску. Са закључ-ном поруџбином, Колт се обре на руском двору где је испричао цару како у турска пристаништа стижу читави бродови крцати ре-волверима. Наравно, цар није ду-го оклевао да и сам пође за тур-ским примером.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) познати хрватски приповедач (Вјенцеслав), 6) чувени немачки композитор (Брамс), 8) те-лефонски позив, 9) тениски израз, 11) шпански драматичар (небеловац за 1922), 14) узвик, 15) обличје, 16) слово латинско, 17) словеначки сли-кар и вајар, оснивач експресиониз-ма (Франц), 19) правак, 20) лична заменица, 21) америчка скраћеница за „све је у реду“, 22) место у Срби-ји, 23) предмет слепог обожавања, 25) предлог, 26) покрајина на Сици-лији, 27) река у Аустрији, 30) музич-ко дело за оркестар, 32) узвик, 33) пас, 34) чувени музеј у Ленингра-ду, 37) инсект тардокрилац.

Усправно: 1) хемијски елемент, инертан гас, 2) слово старословенске азбуке, 3) позоришни комад лаког и забавног жанра, 4) иницијали са-временог књижевника („Мртве јав-ке“), 5) град у Западној Немачкој, 6) енглески сликар и песник, Вили-јам (1767—1827), 7) бележница, 8) гру-бо аутоно сукуно, 10) ориба, 12) по-лет, 13) савремени совјетски филм-ски редитељ (Николај), 18) сузана, 19) свеза, 21) веран, 22) град у севе-роисточној Италији, 23) органско хе-мијско једињење, једна врста ше-ћера, 24) покрајина у Белгији, 25) инсект из фамилије опнокрилаца, 26) слово латинско, 28) јужно воће, 30) морски кон, 31) први летач по-легенди, 33) лична заменица, 36) по-казна заменица.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Сократ, 6) „Рено“, 7) трс, 9) Ури, 10) клип, 11) мт, 12) А-рапи, 13) бес, 15) Осор, 16) Ајваз, 18) ла, 19) јон, 20) Пш, 21) ветар, 23) ТВ, 25) оса, 26) атар, 28) ре, 29) име-

...реч мизан припада а-ранском језику и значи на-следство, баштина, очеви-

на. У наш језик, са извес-ним променама, дошла је из турског.

...прве кафане у Цари-граду, у ствари места где су се састајали научници и филозофи — љубитељи кафе, носиле су у почетку

и одговарајућа имена као на пример, „Мектеби ис-тан“, што бисмо могли пре-вести као „научни кру-жок“, или „Кава кахве“ — „школа кафане мудрости“.

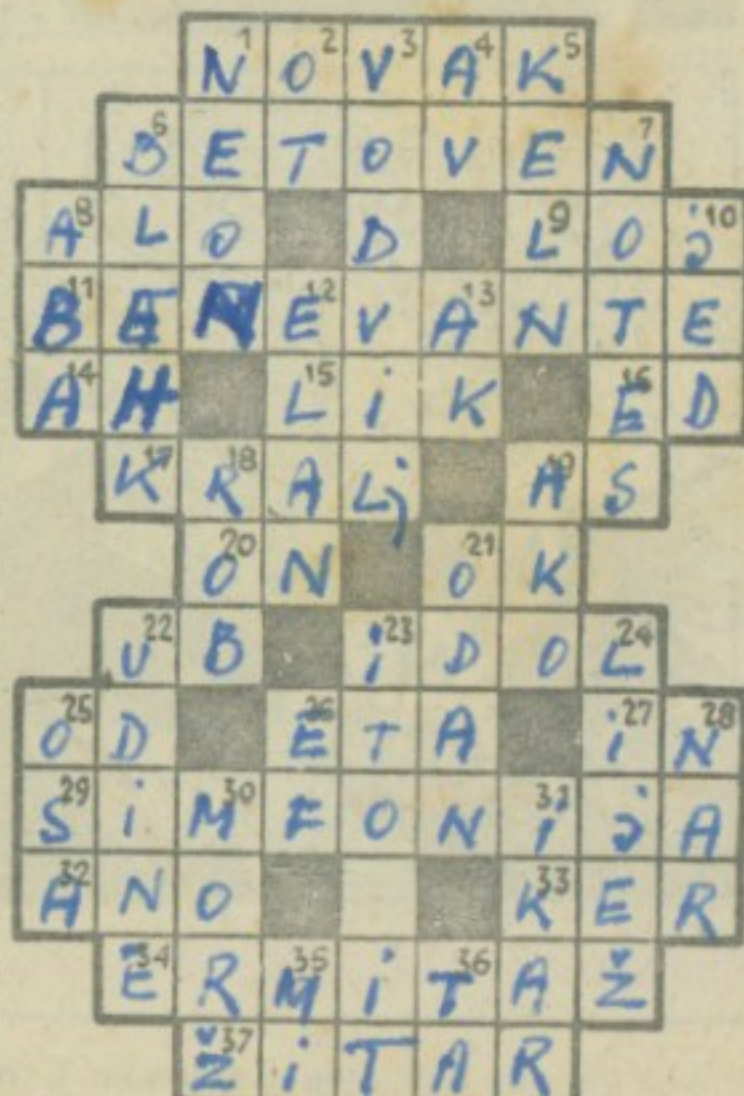
...код старих Инда там-нице су се састојале од др-вених или каменних кавеза који су стајали на јавним местима. У њима су држа-ни затвореници оковани

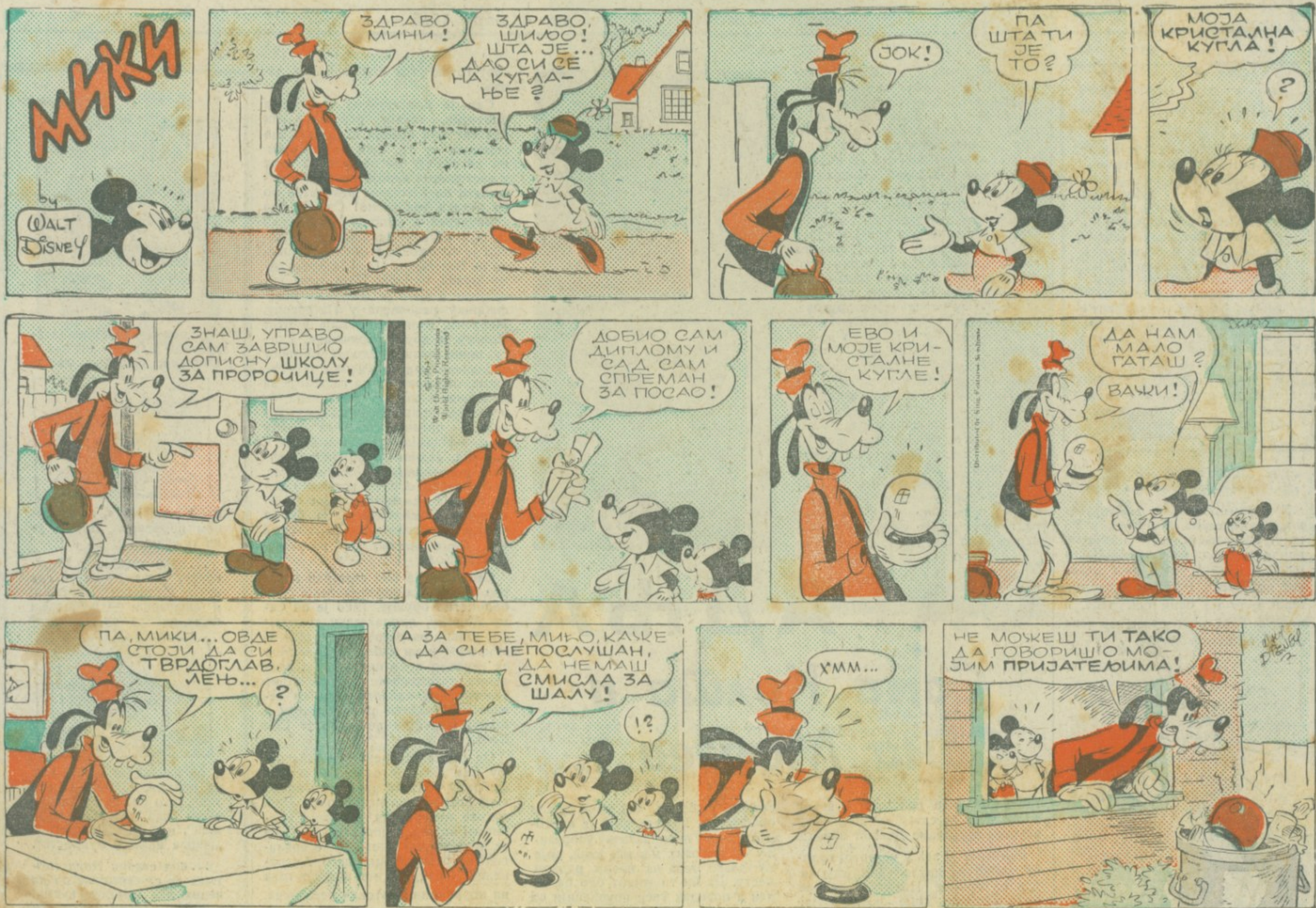
ланцима, изложени сунча-ној припечи, прљави, по-лумртви од глади и жеђи и служили су као пример свим пролазницима.

...у Кини су некад прав-љени напрсци од слонова-че, а у облику лотосовог цвета.

*****

Свејска поштанска унија

Ове године навршава се тачно деvedесет година од почетка рада Светског поштанског савеза у Берну (1. јула 1875). Иницијатива за оснивање овог савеза даде су државе средње Европе, али су брзо пришле и друге европске земље.

Када је основан савез, у њему су биле 22 државе. Циљ ове међународне организације био је да се пошта, у интересу привреде, што уредније доставља и да такса за писма у међународном промету буде у свим земљама иста. За транзит поште преко других земаља није се ништа посебно плаћало.

Чим је Србија постала независна држава (1878), она је приступила савезу. Између два рата у савезу су биле већ 83 државе, а 1957. године тај се број попео на 96. Пошта унија припада сада специјализованим агенцијама Уједињених нација, сваке пете године одржава се конгрес, на коме се расправљају актуелна питања поштанског саобраћаја. Последњи конгрес био је прошле године у Бечу на коме је било заступљено 126 чланова колико их сада има.

Вейролон

Стручњаци немачке индустрије текстила су направили нову материју коју су назвали „ветролон“ а која је изванредно погодна за завесе и тапете, јер не пропушта хладноћу, топлоту, шум, не гужва се, не улија мирисе и незапаљива је.